НІВА

Год выдання У

№ 23 (223)

5 ЧЭРВЕНЯ 19—

БЕЛАСТОК

Цана 60 гр.

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

ТЭЛЕГРАМА

Тав УЛАДЗІСЛАВУ ГАМУЛКУ
ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ ПАРП
ВАРШАВА

ІІІ-ЦІ АГУЛЬНЫ З'ЕЗД БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА - КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА Ў ПОЛЬШЧЫ ШЛЕ ВАМ, ТАВАРЫШ ВЕСЛАЎ, САРДЭЧНЫЯ ПРЫВІТАННІ. З'ЕЗД ЗАПЭЎНЯЕ КІРАЎНІЦТВА НАШАЙ ПАРТЫІ, ШТО ПРЫКЛАДЗЕ ЎСЕ НАМАГАННІ Ў НАПРАМКУ МАБІЛІЗАЦЫІ БЕЛАРУСКАГА НАСЕЛЬНІЦТВА ДА РЭАЛІЗАЦЫІ ПАСТАНОЎ ПАРТЫІ Ў СПРАВЕ САЦЫЯЛІСТЫЧНАГА БУДАЎНІЦТВА Ў НАШАЙ КРАІНЕ — ПОЛЬСКАЙ НАРОДНАЙ РЭСПУБЛІЦЫ.

Беласток, 29 мая 1960 г.

З III З'езду БГКТ

ГАЛОЎНЫ НАПРАМАК — ВЁСКА

Справаздачны даклад чытае старшыня ГП БГКТ Уладзімір Станкевіч. За прэзідыяльным сталом (злева): Зыгфрыд Шнэк — намеснік міністра унутраных спраў, Уладзімір Юзвюк — старшыня З'езду, Веслаў Ацепка — намеснік загадчыка адміністрацыйнага аддзела ЦК ПАРП, Пётр Любянецкі — сакратар ВК ПАРП, Васіль Фёдараў — прадстаўнік савецкага пасольства, Станіслаў Юхніцкі — намеснік старшыні прэзідыума ВРН, Георгі Валкавыцкі — галоўны рэдактар «Нівы».

Яшчэ з самай раніцы 29 мая да гмаху прэзідыума ВРН пры вуліцы Міцкевіча ў Беластоку накіроўваліся групкі людзей. Гэта прыехалі беларусы з усіх куткоў Беласточчыны, з Варшавы, Шчэціна, Лодзі, дэлегаты і госці на III З'езд Беларускага грамадска - культурнага таварыства ў Польшчы.

У кулуарах З'езду прысутныя з цікавасцю разглядаюць даволі вялікі асартымент вырабаў нашых — гаспадарчых прадпрыемстваў — «Бэтэскі», якія тут выстаўлены. Некаторыя ахвотна купляюць паасобныя рэчы.

Але ўсе намагаюцца як найхутчэй уладзіць папяровыя фармальнасці, атрымаць прыгожа выкананы пластмасавы блакнот — памятку з III З'езду і хутчэй увайсці ў залу абрадаў III З'езду.

Над дзвярыма пры ўваходзе ў залу віднеецца на чырвоным палотнішчы лозунг: «Сардэчна вітаем дэлегатаў і гасцей на III З'езд БГКТ».

Каля 11 гадзін на трыбуну ўваходзіць старшыня Галоўнага Праўлення БГКТ Уладзімір Станкевіч. Ён у цёплых словах, вітаючы дэлегатаў і гасцей, адкрывае III З'езд.

Старшынёй З'езду дэлегаты аднагалосна выбіраюць Уладзіміра Юзвюка.

Падзякаваўшы за давер, старшыня прапануе прэзідыум З'езду.

Прысутныя бурнымі апладысментамі вітаюць у прэзідыуме З'езду:

Веслава Ацепка — прадстаўніка ЦК ПАРП, Зыгфрыда Шнэка — намесніка Міністра унутраных спраў, Васіля Фёдарава — прадстаўніка Савецкага Пасольства ў Польшчы, Пятра Любянецкага — сакратара КВ ПАРП у Беластоку Станіслава Юхніцкага — намесніка старшыні прэзідыума ВРН у Беластоку, Рыгора Баярскага — старшыню Украінскага грамадска-культурнага таварыства, Антона Чаплінскага — нам. старшыні Літоўскага грамадска-культурнага таварыства, прадстаўнікоў мясцовых улад, дзеячоў і актывістаў Таварыства.

Месца, за якім сядзіць прэзідыум, удэкаравана беларускімі народнымі дыванамі, прыгожа вышытымі ручнікамі. У цэнтры вялікі партрэт Янкі Купалы. Над партрэтам на чырвоным палотнішчы лозунг: «Шырэй пракладаць дарогу сацыялістычным пераўтварэнням».

Прысутныя з увагай выслухалі справаздачны даклад ГП БГКТ, які прачытаў старшыня ГП Уладзімір Станкевіч. (Вытрымкі з даклада змяшчаліся ў папярэднім нумары «Нівы»). Пасля даклада Галоўнага Праўлення і справаздачы Рэвізійнай камісіі завязалася вельмі актыўная, неаднойчы гарачая дыскусія.

Калі б дашуквацца розніцы паміж II-гім і III-цім З'ездам Таварыства, дык яна выразна відаць у тым, што апошні З'езд быў можа менш святочны, менш узнёслы, затое больш рабочы, больш практычны для далейшай дзейнасці Таварыства.

З'езд адобрыў працу Галоўнага Праўлення, якое асноўны напрамак сваёй дзейнасці накіроўвае на вёску.

(Працяг на стар. 2)

Дэлегаты і запрошаныя госці.

Галоўнае Праўленне БГКТ

1. Азябла Янка
2. Альшэўскі Язэп
3. Артысевіч Міхась
4. Баравік Міхась
5. Баршчэўскі Васіль
6. Бялецкая Ліда
7. Валкавыцкі Георгі
8. Вішэнка Янка
9. Гайдук Мікола
10. Гарустовіч Яўген
11. Грыцук Кастусь
12. Дземяновіч Макар
13. Дзун Васіль
14. Карпюк Аляксей
15 Кастыцэвіч Яраслаў
16. Ляшчынскі Кастусь
17. Майсеня Кастусь
18. Маркоўскі Язэп
19. Мацеюк Янка
20. Мушынская Ніна
21. Пірута Мікалай
22. Рафаловіч Аляксандр
23. Самогік Мікалай
24. Станкевіч Уладзімір
25. Туронак Юры
26. Харкевіч Аляксандр
27. Чыквін Арцём
28. Швед Віктар.
29 Шыманюк Сымон
30. Юзвюк Уладзімір
31 Яновіч Сакрат.

Прэзідыум ГП БГКТ

1. Станкевіч Уладзімір — старшыня.
2. Валкавыцкі Георгі — намеснік старшыні
3. Юзвюк Уладзімір — сакратар
4. Бялецкая Ліда — член Прэзідыума
5. Гарустовіч Яўген — член Прэзідыума
6. Грыцук Кастусь — член Прэзідыума
7. Карпюк Аляксей — член Прэзідыума
8. Ляшчынскі Кастусь — член Прэзідыума
9. Шыманюк Сымон — член Прэзідыума

Рэвізійная Камісія

1. Галёнка Хведар — старшыня
2. Грэсь Янка — намеснік старшыні
3. Кізевіч Піліп — член Камісіі
4. Кунах Аляксандр — член Камісіі
5. Літвінчык Васіль — член Камісіі

З III З'езду БГКТ

(Працяг са стар. 1)

Але большасць удзельнікаў у дыскусіі гаварыла аб тым, што нашае Таварыства ахоплівае сваёй дзейнасцю ўсё яшчэ вельмі нязначную колькасць беларускага насельніцтва Беласточчыны, што шмат вёсак у нас, у якіх сяляне амаль нічога не ведаюць аб дзейнасці Таварыства.

На гэтыя недахопы ў працы нашага Таварыства звярнуў таксама ўвагу ў сваёй прамове намеснік Міністра унутраных спраў Зыгфрыд Шнэк.

Многія з дыскутантаў гаварылі аб неабходнасці культурнай дзейнасці Таварыства ў шырокім разуменні.

— Толькі песнямі і танцамі не накорміш людзей, — гаварыў Іван Тамчук з вёскі Казлы на Бельшчыне. — Трэба, каб праца нашага Таварыства садзейнічала шырэйшаму развіццю сельскагаспадарчай культуры ў нашых, усё яшчэ адсталых, вёсках, каб нашыя людзі прывыклі да чысціні і парадку ў хаце, панадворку, на вуліцы, каб сам выгляд нашага беларуса быў больш культурны, больш сучасны.

Менавіта гэтую справу моцна падкрэсліваў у сваім выступленні сакратар КВ ПАРП Пётр Любянецкі.

— Ваяводскі камітэт ПАРП, — гаварыў тав. Любянецкі, — вельмі дадатна ацэньвае працу вашага Таварыства. Але трэба яшчэ больш намаганняў, каб ахапіць усе галіны жыцця беларускага насельніцтва і ўключэння яго ў яшчэ больш актыўную працу ў нашай агульнай справе.

Прысутныя бурнымі апладысментамі успрынялі выступленне прадстаўніка ЦК ПАРП Веслава Ацепкі, які, між іншым, сказаў, што наша партыя заўсёды памагала і далей будзе памагаць нацыянальным меншасцям, пражываючым у Польшчы, у шырокім развіцці іх культурнага жыцця.

Многія з дыскутантаў звярталі ўвагу на неабходнасць шырэйшага развіцця асветы сярод беларускага насельніцтва

Дэлегаты вельмі горача ўспрынялі тэлеграму да 1-га сакратара ЦК ПАРП Уладзіслава Гамулкі, якую выслаў прэзідыум З'езду.

На З'ездзе выбрана 31-асабовае Галоўнае Праўленне, і прыняты пастановы, якімі будзе кіравацца Галоўнае Праўленне ў сваёй далейшай дзейнасці.

У заключэнні З'езду выступіў Беларускі народны калектыў песні і танца, які існуе пры ГП БГКТ. Успрымалі яго вельмі горача. Вельмі сардэчна таксама ўспрынялі прысутныя выступленні нашых маладых паэтаў Віктара Шведа, Васіля Кайкі і Алеся Барскага.

В. БАРШЧЭЎСКІ

ПАСТАНОВЫ III З'ЕЗДУ БГКТ

1. III З'езд Беларускага грамадска - культурнага таварыства лічыць, што галоўным полем дзейнасці БГКТ павінна быць вёска.

2. III З'езд абавязвае Галоўнае Праўленне да шырэйшага ўключэння БГКТ за ўсе агульнадзяржаўныя кампаніі, развіваючы ініцыятыву аддзелаў, гурткоў і членаў Таварыства, асабліва ў мерапрыемства, звязаныя з Тысячагоддзем Польскай дзяржавы.

3. БГКТ павінна цясней звязаць сваю працу з палітычнымі, грамадскімі, культурнымі, гаспадарчымі і маладзёжнымі арганізацыямі, якія дзейнічаюць сярод беларускага насельніцтва.

4. Галоўнае Праўленне, асабліва прэзідыум, павінна актыўней, чым дагэтуль, дапамагаць праўленням аддзелаў у іх працы, маючы на ўвазе супрацоўніцтва ГП з аддзеламі на базе канкрэтнага плана дзейнасці, абапертага на матэрыяльным і фінансавым забеспячэнні.

5. У галіне асветы Таварыства павінна накіраваць усе сілы на прапаганду беларускай асветы, на поўную ліквідацыю непісьменнасці і барацьбу з цемрай.

З гэтай мэтай З'езд абавязвае Галоўнае Праўленне і падлеглыя яму адзінкі да цеснага супрацоўніцтва з асветнымі ўладамі ў арганізацыі асветы для дарослых.

Трэба арганізаваць пры ГП і аддзелах лектарскія групы па прапагандзе ведаў, накіроўваючы іх перш за ўсё на папулярызацыю тэхнічных і сельскагаспадарчых ведаў і на барацьбу з забабонамі і шарлатанствам.

Наладзіць цеснае супрацоўніцтва, з ТВП. Арганізаваць конкурсы чысціні, чытальніцтва, дыскусійныя вечары і г. д.

6. Прыкласці намаганні з мэтай арганізавання пры беларускіх ліцэях у Бельску і Гайнаўцы інтэрнатаў.

7. Пры Галоўным Праўленні паклікаць Стыпендыяльны савет, заданнем якога будзе ствараць з грамадскіх ахвяр і збораў стыпендыяльны фонд з мэтай нясення матэрыяльнай дапамогі школьнай моладзі.

8. Да працы Таварыства трэба больш прыцягваць інтэлігенцыю, а асабліва настаўнікаў і спецыялістаў розных галін навукі і тэхнікі.

9. Прыкласці намаганні з мэтай утварэння пры Кафедры беларускай філалогіі ў Варшаве Завочнай студыі, каб настаўнікі беларускай мовы, якія не маюць поўнай вышэйшай адукацыі, мелі магчымасць закончыць гэту адукацыю завочна.

10 У галіне мастацкай самадзейнасці трэба ўмацоўваць існуючыя гурткі і арганізоўваць новыя. Дбаць, каб рэпертуар адпавядаў мэтам і заданням БГКТ. Калектыў песні і танца пры ГП БГКТ павінен сваю дзейнасць аперці на мясцовы фальклор. Выезды калектыву, па меры магчымасці, трэба накіроўваць больш на вёску.

Трэба таксама прыкласці ўсе намаганні і стварыць аб'язную эстраду.

11. Наладзіць больш цеснае супрацоўніцтва з Таварыствам польска - савецкай дружбы, а таксама з арганізацыямі нацыянальных меншасцей у Польшчы, узмоцніць сувязі з культурнымі арганізацыямі Савецкай Беларусі, арганізаваць сустрэчы дзеячоў БГКТ з дзеячамі культуры БССР, наладзіць экскурсіі актывістаў БГКТ па Польшчы і да Савецкай Беларусі. Паклапаціцца аб дэманстрацыі беларускіх фільмаў і продажу беларускіх грамафонных пласцінак.

12. Прыкласці намаганні ў напрамку стварэння пры беластоцкім музеі беларускага аддзела з тым, каб у будучыні ён мог служыць базай для самастойнага музея.

13. Развіваць і пашыраць выдавецкую дзейнасць, асабліва звярнуць увагу на збіранне і выдаванне фальклору. Песенны фальклор трэба таксама запісваць на пласцінкі.

14. «Ніва» павінна быць у кожнай беларускай сям'і. У гэтым напрамку трэба накіраваць намаганні рэдакцыі і ўсіх членаў Таварыства.

«Зорка» павінна выконваць ролю школьнага дапаможніка. З гэтай мэтай трэба яе прыстасаваць да праграмы навучання.

15. Больш апекавацца студэнтамі, а таксама дапамагаць выпускнікам ВНУ ўладжвацца на працу.

16. Справаздачны даклад наступнага З'езду трэба разаслаць дэлегатам на 2 тыдні перад З'ездам.

З трыбуны З'езду выступалі...

Веслаў Ацепка — намеснік загадчыка адміністрацыйнага аддзела ЦК ПАРП.

Рыгор Баярскі — старшыня ГП Украінскага грамадска-культурнага таварыства.

Якуб Крушэль — селянін з Сакольшчыны.

Пётр Любянецкі — сакратар ВК ПАРП.

Аляксандр Варшчэўскі — асістэнт Кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта.

Рыгор Семянюк — селянін з Бельшчыны.

Фота—П. Чэрнякевіч

ГЕОРГІ ВРАНЦАЎ

маёр Стажараў

ПЕРАКЛАД ХВЕДАРА АСІНІЧА

Ноч на суботу правялі ў лесе ля паляны, якую мы назвалі аэрадромам. Я доўга не мог заснуць. Хвалявала блізкасць падзей, якія мелі неўзабаве разыграцца. Я добра здаваў сабе справу, што цяпер задача мая не толькі ў тым, каб самому выканаць нешта акрэсленае, як гэта было на даследчай станцыі, а яшчэ і ў тым, каб арганізаваць работу паміж шматлікімі людзьмі, якія будуць удзельнічаць у аперацыі.

На світанні мяне расштурхаў Сярожа Ветраў. Ён ужо правёў сеанс і ўручыў мне радыёграму. «Яшчэ раз пацвярджаем, — паведамляла Вялікая зямля, — аб прыбыцці самалёта ноч на надзелю два нуль нуль. Падрыхтуйце шэсць сігнальных кастроў калідорам і дайце белую і чырвоную ракеты напрамку пасадкі»...

Мы накіраваліся да возера. Абагнуўшы яго, выйшлі на дарогу, якая прывяла нас да мосціка — месца, якое вызначыў Фама Філімоныч.

Тут мы затрымаліся, улягліся на траве, закурылі. Не прайшло і паўгадзіны, як Сярожа раптам перапалохаўся прыгнуўся і моўчкі працягнуў руку ў той бок, адкуль мы прыйшлі. З-за чароту выразна было відна каля двух дзесяткаў чалавечых галоў, якія рухаліся на нас. Фігуры людзей скрываў высокі чарот. Але вось з'явіўся першы коннік, другі, трэці...

— Дык гэта ж Мікалай Лагачоў! — крыкнула Таня.

Бярозкін, Таня, Ветраў усхапіліся з месц.

Лагачоў паволі набліжаўся на чале васемнаццаці коннікаў.

132

— Партызаны? — няўпэўнена спытаў Сярожа.

— Ага! — пацвердзіў Бярозкін.

Партызаны пад'ехалі, злезлі з коней.

— Коней далей у лес і пакінуць з імі чалавека, — загадаў Лагачоў, падыйшоў да мяне і падаў запіску. — Заданне выканана таварыш маёр.

Я разгарнуў запіску.

«Чуў краем вуха аб вас, таварыш маёр, — пісаў камандзір атрада, — і рад памагчы ў справе. Замест пятнаццаці рабят пасылаю васемнаццаць і спадзяюся, што ўсіх «вернеце».

Я паглядзеў на гадзіннік. Стрэлка набліжалася да шаснаццаці. Трэба пачынаць справу.

Перад усім апытаў партызан і запісаў неабходныя дадзеныя, потым падлічыў зброю. Атрымалася зусім нядрэнна: пятнаццаць аўтаматаў, тры ручных кулямётаў, сорак дзве гранаты, некалькі запальных бутэлек.

Потым звярнуўся да ўсіх:

— Заданне складаецца з двух частак: першая — узяць жывымі тых немцаў, якія завітаюць сюды, і другая — вынесці з варожага разведвальнага пункта важныя для нас дакументы, а яго знішчыць разам з жыхарамі.

Я папярэдзіў, што сярод чаканых «гасцей» будзе наш чалавек — Фама Філімоныч Кальчугін — і што страляць можна, калі спатрэбіцца па ўсіх, выключаючы яго і немца - маёра, які патрэбны не мёртвы, а жывы.

Затым я разаслаў на зямлі план даследчай станцыі, начэрчаны з дапамогай Фамы Філімоныча.

133

Слаўныя людзі Падляшша

ЮЗЭФ (3) ЯРАШЭВІЧ

Погляд на гісторыю Літвы, Беларусі і Украіны

Вялікая колькасць прац Ю. Ярашэвіча прысвечана гісторыі Літвы, Беларусі і Украіны. Яго доследы вызначаюцца мноствам фактычнага матэрыяла, выкарыстаннем цікавых архіўных крыніц. Яны напісаны з умельствам, з вельмі добрым веданнем справы. Ярашэвіч быў чалавекам глыбока эрудыраваным і вельмі працаздольным. Шырока ён выкарыстоўваў параўнальны гістарычны метад. Недахопы яго прац выступаюць у сувязі з тагачасным узроўнем гістарычнай навукі наогул. Ярашэвіч больш увагі звяртаў на маральныя аспекты гістарычных падзей, адрываючы часта іх ад сацыяльна-эканамічнай базы і класавай барацьбы.

Асабліва важнае значэнне для гісторыі Літвы, Беларусі і Украіны мае яго праца: «Obraz Litwy pod względem jej oświaty i cywilizacji od czasów najdawniejszych do końca XVIII wieku».

Гэты цікавы, багаты фактамі, даволі аб'ектыўны, згодны ў асноўным з гістарычнай праўдай навуковы доследы у свой час прынёс аўтару сапраўдную славу. Калі яшчэ прымем пад увагу час пісання працы, стан гістарычнай навукі і тагачасных крыніц, то цвярозасць і крытычнасць яго поглядаў і перакананняў проста прыводзяць у здзіўленне.

У гэтай працы ён шырока апісвае паходжанне літоўскіх плямён, характар літоўцаў, першабытную ступень іх цывілізацыі, развіццё іх гаспадаркі, зусную народную творчасць, рэлігію яшчэ да прыняцця хрысціянства. Ярашэвіч пераканальна даказаў у сваёй працы велізарны ўплыў на жыццё і развіццё літоўскіх плямён старарускай мовы, культуры і праваслаўнай рэлігіі, якую дабравольна прыймалі літоўскія князі, асабліва ж наступнікі Мэндога, Гэдыміна і Альгерда Кейстута.

У III томе сваёй працы Ю. Ярашэвіч шырока разглядвае ўнію Літвы з Польшчай, развіццё школ і навукі, а таксама друкарняў у Літве, Беларусі і на Украіне ў XVI, XVII і XVIII стагоддзях. Прычым ён сцвярджае вельмі шкодны ўплыў іезуітаў на культуру і асвету Літвы, Беларусі і Украіны. Іезуіты прынеслі многа бяды, гора, няшчасця як беларусам, украінцам, літоўцам, так і палякам.

„... Niebo jak inne klęski rodzaju ludzkiego, tak też i Jezuitów, tych zapamiętałych burzycieli spokojności, nie inaczej, tylko w gniewie, za lekceważenie wiary przodków, na Polskę i Litwę nasłać musiało" — (Tamże, cz. III, str. 78). — піша Ярашэвіч

Аднак Ярашэвіч аднабакова глядзіць на дзейнасць іезуітаў. Ён не бачыць сацыяльных, эканамічных, класавых прычын іх дзейнасці, іх экспансіі на ўсход. Ён больш звяртае ўвагу на маральны аспект справы. Гэта таксама вельмі важна, аднак толькі тым нельга тлумачыць цэлага шэрагу гістарычных падзей таго часу. Напрыклад, аб паўстанні і барацьбе ўкраінскага народа пад непасрэдным і аператыўным кіраўніцтвам Багдана Хмяльніцкага. Аб прычынах гэтай барацьбы Ярашэвіч піша наступнае:

„Z podmuchów jezuickich wszędzie narzucana Unia, i nierozważnie gwałt sumieniu zadawany, coraz bardziej rozjątrzały stronę uciśnioną, a gdy prócz tego pod pozorem nawracań lud ruski był jeszcze krzywdzony różnego rodzaju niesprawiedliwościami... przebrała nakoniec miarka jego cierpliwości, a gmin ukraiński zasmakowawszy już w kozackiej swobodzie, do której wśród Zaporożców lub w szeregów regestrowych pułków tak łatwo przywykał, zapragnął nie już zmniejszenia niedoli, ale całkowitej niepodległości. Odtąd wzajemne boje zaczęły rumienić krwią bratnią cerkwie i cmentarze... Ruś znalazłszy przywódców w masie powstała i czasy Władysława IV i Jana Kazimierza, tylę klęskami pamiętne, zostawiły niczym już niestarte świadectwa błędnej polityki słabego Zygmunta III i nierozsądnej Jezuitów gorliwości". (Tamże, cz. III, str. 77—78).

Гэта ўсё справядліва. Аднак трэба таксама пры разглядванні барацьбы украінскага і беларускага народаў улічваць той факт, што яна была скіравана **не толькі супраць іезуітаў, але і супраць тых, каго інтарэсы яны прадстаўлялі, гэта значыць, супраць польскіх вельмож,** памешчыкаў і шляхты, якія захапілі ў свае рукі шмат украінскай і беларускай зямлі і прымусілі сялян да паншчыны і прыгоннага гаротнага цяжкага жыцця.

Аднак у тых гістарычных умовах нават такі погляд Ярашэвіча быў вельмі прагрэсіўны. Зусім правільна Ярашэвіч гаворыць аб нязноснасці і недапушчальнай нецярпімасці іезуітаў. Яны пагубілі «powszechny ruch umysłowy i silne do krzewienia oświaty dążenie» ў Літве, Беларусі і на Украіне. Аб іх метадах дыскусіі і барацьбы з горкай іроніяй піша Ярашэвіч:

„Aby wcześnie usposobić do walki z różnowiercami śmiałych zapaśników, nie przestawali Jezuici na podawaniu teorii sporów i kłótni, ale wdrażali do nich swych uczniów praktycznie i nawet wcale nie mieli za złe swoim młodym atletom, jeżeli uniesieni zapałem i wyczerpawszy wszelkie argumenta, w kiju ostatecznego rzeczy szukali rozstrzygnięcia". (Tamże, cz. III, str. 109).

Вельмі шкада, што аўтар не закончыў гісторыі іезуітаў. Хвароба і смерць перашкодзіла зрабіць гэта. Трэба таксама дадаць, што Ярашэвіч вельмі многа дапамог у бібліяграфічнай працы вядомаму польскаму бібліёграфу Уладзіславу Трэмбіцкаму.

Такім чынам, жыццё і праца Юзэфа Ярашэвіча сведчыць аб тым, што нельга забываць аб гэтым выдатным знаўцы свайго роднага Падляшша, Літвы, Беларусі і Украіны. На жаль, у Бельску-Падляшскім амаль ніхто аб ім і яго навуковых доследах не ведае, у школах аб ім нічога настаўнікі не гавораць. Гэты прагал абавязкова трэба ліквідаваць. Таго менавіта жадае Бельскім настаўнікам гісторыі аўтар сённяшняга артыкула. Трэба ж аддаць належнае свайму земляку, які на працягу ўсяго свайго жыцця захаваў пачуццё любві да свайго роднага горада, да ўсяго Падляшша, што і выявіў ён, адлюстраваў у сваіх шматлікіх працах. Гэта прапанова становіцца тым больш надзённай, што ў лютым мінула сотая гадавіна з дня яго смерці (1 люты 1860 г. — 1 люты 1960 г.).

ВАСІЛЬ БЕЛАКАЗОВІЧ

Карэспандэнцыя з БССР

Беларусь у другім годзе сямігодкі

Ужо 15 студзеня працоўныя Беларусі рапартавалі Камуністычнай партыі і Савецкаму ўраду аб датэрміновым выкананні плана па выпуску валавай вытворчасці. У выніку працоўных поспехаў, гадавы план па выпуску валавай вытворчасці быў выкананы на 105,3 працэнта. Выкананы і перавыкананы план па ўсіх важнейшых вырабах, прадукаваных у рэспубліцы: па выплаўцы сталі, па здабычы торфу, па металічнаму пракату, па выпуску трактараў, аўтамабіляў і інш.

Куды толькі не ідуць станкі, трактары, аўтамабілі з маркай беларускіх заводаў — у Кітай, В'етнам, Індыю, Бірму...

У 1959 годзе дзяржаўнымі і кааператыўнымі арганізацыямі і індывідуальнымі будаўнікамі ўведзена ў дзеянне 2 мільёны 100 тысяч квадратных метраў жылой плошчы. Апрача таго, за мінулы год на сельскай тэрыторыі пабудавана больш 28 тысяч жыллёвых дамоў.

План развіцця народнай гаспадаркі, зацверджаны сесіяй Вярхоўнага Савета БССР, прадугледжвае больш высокія паказнікі, чым першапачаткова было намечана кантрольнымі лічбамі на 1960 год.

Гэта таму, што ў першым годзе сямігодкі быў узяты вельмі добры тэмп. А гавораць, што добры пачатак — гэта ўжо палова перамогі. Валавая прадукцыя прамысловасці рэспублікі павялічыцца за год на 8 працэнтаў. Аўтамабільная прамысловасць будзе выпускаць аўтамабілі грузапад'ёмнасцю 7—7,5 тон. Побач з 25-тоннымі самазваламі зыйдуць з канвеера аўтасамазвалы грузапад'ёмнасцю ў 40 тон.

Трактарны завод пачне выпуск больш эканамічных універсальных трактараў, якія змогуць працаваць з вялікай колькасцю навясных і прычэпных сельскагаспадарчых машын. На заводах рэспублікі ў гэтым годзе намечана арганізаваць вытворчасць 73 найноўшых мадэляў машын, абсталявання і прыладаў.

Пры росце выпуску ўсіх металарэжучых станкоў на 5 працэнтаў вытворчасць спецыяльных і агрэгатных станкоў павялічыцца за год на 30 працэнтаў, аўтаматычных і паўаўтаматычных ліній — больш чым у два разы.

У наступным годзе рэспубліка будзе пажынаць плады паскоранага развіцця хімічнай прамысловасці. Агульны аб'ём вытворчасці гэтай галіны павялічыцца на 21,6 працэнта. Капіталаўкладанні ў хімічную прамысловасць у 1960 г. павялічацца ў параўнанні з мінулым годам на 54,5 працэнта. Толькі на вытворчасць Салігорскага калійнага камбіната выдзяляецца 128 мільёнаў рублёў — гэта значыць больш як у 2 разы ў параўнанні з 1959 годам.

На старажытнай полацкай зямлі вырастуць пад неба рэктыфікацыйныя калоны нафтаперагонных установак. Мантажнікі змантуюць першыя кіламетры тэхналагічных трубаправодаў буйнейшага ў Еўропе завода па перапрацоўцы нафты.

У 1960 годзе мінчане будуць сведкамі яшчэ ад-

(Заканчэнне на стар. 4)

Усе схіліліся над паперай. Я вытлумачыў: станцыя стаіць у лесе, недалёка ад гасцінца з аднаго боку і раённага цэнтра — з другога; тэрыторыя станцыі абнесена глухім трохметровым плотам; зверху плота калючы дрот; падыходы да станцыі замініраваны з трох бакоў на вялікай плошчы; лес паблізу высечаны, пні выкарчаваны. Такім чынам, трапіць на станцыю можна толькі адным звыклым шляхам, якім карыстаюцца ўсе яе жыхары, — праз брамку або праз вароты.

На панадворку — два жыллёвыя драўляныя дамы, сталовая, хлеў, кулямётная ўстаноўка і грыбок для вартаўніка (другі вартаўнік стаіць ля брамкі). Ёсць тры аўтамашыны, з іх адна легкавая.

У адным доме чатыры пакоі. У двух размяшчаюцца дзевяць салдат, тры шафёры, электраманцёр і тры радысты. У двух наступных — радыёстанцыя і склад. Сёння ў доме павінна быць толькі адзінаццаць жыхароў, так як два салдаты забіты Сымонам, два стаяць на варце і адзін шафёр выехаў з маёрам Штэйнам. Жыллёвыя пакоі маюць тры акна, якія выходзяць на адзін бок.

У другім доме восем пакояў. У ім жывуць Губарт, Штэйн, Пахітун, камендант Шнабаль, дыжурныя афіцэры Кан і Венцаль інструктары — усяго восем асоб. Нас цікавіць шэсць вокан, якія выходзяць на тры бакі. Пры гэтым мы не лічым пакояў Штэйна і Губарта. Штэйн адсутнічае, а Губарт выедзе на паляванне.

Выдзяліў частку партызан для аховы падыходаў даследчай станцыі з боку раённага цэнтра.

134

Улучыў у гэту групу двух кулямётчыкаў. Загадаў на ўсялякі выпадак замініраваць гасцінец.

Бярозкіну даручыў ліквідаваць сувязь і, як шафёру - аматару, падрыхтаваць да выезда грузавую машыну. Для дапамогі яму вызначыў партызана, які меў спецыяльнасць шафёра.

За сабою і Лагачовым пакінуў вынаску дакументаў. Самая адказная роля ўскладалася на Фаму Філімоныча. Ад яго залежаў поспех усёй аперацыі.

— У палон нікога не браць. Залог поспеху ў быстраце дзейнічання, — працягваў тлумачыць я. Усё павінна адбыцца ў адзін момант. Блізкасць райцэнтра, дзе будуць чутны выбухі, не дапускае затрымкі. Ніякіх гутарак, ніякіх пытанняў. Усё выясніць тут. Там дзейнічаць... Што няясна?

— А як быць з аўчаркамі? — спытаў нехта. — Там, гавораць, аўчаркі ёсць.

— Гэта ўлічана. Імі займецца таварыш Кальчугін.

Пытанняў было шмат. Цікавіліся, калі і хто будзе падпальваць асінае гняздо, якім шляхам выходзіць з аперацыі, ці можна прыхапіць зброю, якая там знаходзіцца, абмундзіраванне, прадукты, у чым асабліва былі зацікаўлены партызаны.

Пасля нарады, пакінуўшы ўсіх на месцы, я з Лагачовым перабраліся праз пратоку і ўглыбіліся ў лес прыкладна на кіламетр.

— Уладжвайся і назірай, — сказаў я Лагачову. — Як толькі з'явяцца, бяжы да нас на ўсю моц. Толькі не задрамай.

Я вярнуўся да пратокі і рассадзіў людзей у засадзе. Гэта заняло некалькі мінут, і ні адной душы не стала відна. Цяпер трэба было цярпліва чакаць.

135

Побач мяне сядзелі Сярожа і Таня. Я ўважна глядзеў на Таню. Сёння яна выйшла з намі на сур'ёзную аперацыю. Я шукаў трывогу ў яе вачах. Але Таня была спакойна.

Углядаючыся цяпер у пацямнеўшы лес, Таня ціха ўскрыкнула!

— Мікалай бяжыць.

Па твару Лагачова градам каціўся пот. Задыхаўшыся, ён далажыў:

— Едуць! Зусім блізка... Дзве фурманкі... Філімоныч і яшчэ двух — хто, не ведаю — на пярэдняй... на другой — пяць аўтаматчыкаў.

— Усе на фурманцы сядзяць?

— Так!

— Хавайся! — сказаў я Мікалаю і ён знік у кустах.

Чакаць давялося з паўгадзіны. Пачуўся скрып калёс. Затым паказаліся коні, фурманка. На першай сядзеў Фама Філімоныч, Губарт і Пахітун. Губарт трымаў у руках ружжо, Пахітун паўляжаў. Фама Філімоныч кіраваў. Затым з'явілася другая фурманка, і на ёй пяць аўтаматчыкаў.

Пад'ехаўшы да пратокі, Фама Філімоныч скочыў з фурманкі, перадаў лейцы Пахітуну і пачаў аглядаць мосцік.

— Не застрагнем? — спытаў Губарт.

— Ні ў якім выпадку, — адказаў стары. — Я тут пазаўчора праязджаў.

Філімоныч сеў зноў на фурманку і падсвіснуў, заахвочваючы коней.

(Працяг на стар. 4)

136

Беларусь у другім годзе сямігодкі

(Працяг са стар. 3)

ной працоўнай перамогі. На заходняй ускраіне сталіцы ўспыхне факел сіняга агню. Так па традыцыі будзе адзначаны прыход у Мінск дашаўскага газу трубапракладчыкамі 660-кіламетровага газаправода.

Праз тэрыторыю рэспублікі будзе пракладзены адзін з найвялікшых на свеце нафтаправодаў. Свой пачатак ён возьме ад Куйбышава і, праз цэнтральныя вобласці РСФСР і Украіны, выйдзе ў Беларусь. Тут ён разыйдзецца ў двух напрамках: паўночнае адгаліненне працягваецца ў Польшчу і Германскую Дэмакратычную Рэспубліку, паўднёвае — пойдзе ў Венгрыю і Чэхаславакію. У гэтым годзе вытворчасць электраэнергіі павялічыцца на 13.5 працэнта. Прырост вытворчасці электраэнергіі складзе 482 мільёны кілават - гадзін. Гэта на 185 мільёнаў больш, чым у мінулым годзе. Прамысловая вытворчасць будаўнічых матэрыялаў павялічыцца ў будучым годзе на 15,2 працэнта. Вытворчасць ільняных тканей дасягае 52 мільёнаў метраў, скуранага абутку больш 18 мільёнаў пар. Вытворчасць шарсцяных тканей павялічыцца на 53 працэнты. Прадугледжана наладзіць выпуск тонкіх ільняных тканей, камвольных тонкасуконных тканей з прымяненнем штучнага валакна, гардзіннага палатна і іншых вырабаў.

У 1960 годзе прадугледжана ажыццяўляць далейшае развіццё ўсіх галін сельскай гаспадаркі рэспублікі. На працягу 1960 года валавая вытворчасць мяса павінна ўзрасці на 10 працэнтаў, малака на 12 працэнтаў, ільновалакна на звыш 60 працэнтаў, бульбы на 40 працэнтаў, цукровых буракоў на 32 працэнты, зерня на 56 працэнтаў. Да канца года Беларусь будзе, такім чынам, прадукаваць прыблізна 406 кілаграмаў малака на кожнага чалавека (326 кілаграмаў у ЗША у 1958 годзе) і 61,2 кілаграма мяса на чалавека (у ЗША 94 кілаграмаў).

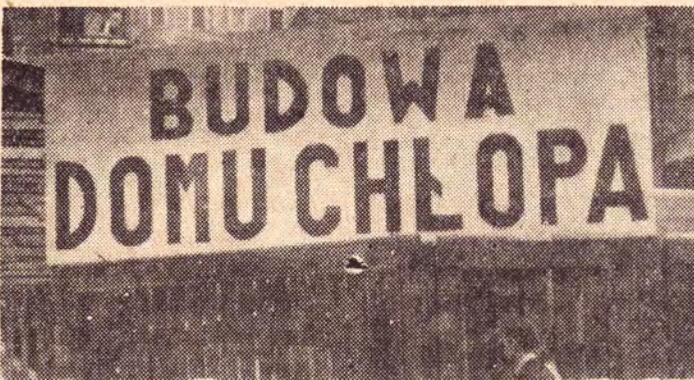
Вялікія сродкі з рэспубліканскага бюджэта асігнуюцца ў гэтым годзе на далейшае развіццё народнай асветы. У Беларусі, дзе да Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі звыш 80 працэнтаў насельніцтва было непісьменным і не было ніводнай вышэйшай навучальнай установы, зараз налічваецца 24 вузы, шырокая сетка навуковых даследчых устаноў, якімі кіруюць дзве Акадэміі навук.

У 1960 годзе ў вышэйшыя навучальныя ўстановы рэспублікі прадугледжана прыняць 14,2 тысяч чалавек. Гэта на 15,2 працэнта больш, чым у мінулым годзе. Ужо зараз па колькасці навучаючыхся на 10 тысяч насельніцтва Беларусь перагнала Англію, Францыю, Заходнюю Германію і Італію. Многа будзе зроблена дзеля павышэння культурнага абслугоўвання насельніцтва. У гарадах і вёсках рэспублікі вырастуць новыя кінатэатры, бібліятэкі, дамы культуры, клубы.

З вялікім уздымам працуюць працоўныя Беларусі. Увесь свой запал, усю сваю энергію яны аддаюць пераўтварэнню ў жыццё вялікіх імкненняў Камуністычнай партыі, ажыццяўленню яе смелых, грандыёзных планаў.

Нам. старшыні Дзяржплана
А. ЧЫЖОЎ

З усіх куткоў дзяржавы прыязджаюць штодзень да Варшавы сотні сялян, каб вырашыць у сталіцы свае шматлікія справы. Дзе ж падзецца селяніну, калі трэба застацца ў Варшаве некалькі дзён? Найчасцей селянін ідзе на пачакальню станцыі і там мучыцца. Аднак на станцыі не толькі не выгадна, але і нельга быць, не маючы білета на падарожжа.

Вялікай дапамогай у гэтых справах будзе Дом селяніна, які зараз будуецца ў Варшаве пры плошчы Паўстанцаў Варшавы.

КРЫХУ ГІСТОРЫІ

Ідэя пабудовы такога дома нарадзілася ўжо амаль 50 гадоў таму. Ідэю пачала прапагандаваць сялянская газета «Заране» ў 1912 годзе. «Усё сялянства зможа зрабіць гэта», — пісала тады газета. Аднак палітычныя ўмовы былі такія, што хутка ўсё заціхла. Наступныя спробы былі зроблены ў 1938 г. арганізацыямі сялянскай моладзі. Былі зроблены нават першыя складчыны, але фашысцкая навала зноў усё перарвала.

Толькі ў сучасны момант, за гады народнай улады, ідэя пабудовы дома селяніна стала поўнасцю рэальнай. Пад канец 1950 г. арганізаваўся Цэнтральны Камітэт пабудовы Дома селяніна ў Варшаве, у склад якога ўваходзяць прадстаўнікі палітычных партый і сялянскіх арганізацый. Да 1953 г. Камітэт сабраў на пабудову 10 млн. злотых з дабраахвотных складчын шматлікіх арганізацый і паасобных грамадзян. У 1957 г. аб'яўлены архітэктурны конкурс, у выніку якога быў прыняты праект праф. Богдана Пнеўскага. Пад канец сакавіка наступнага года пачалася пабудова. Зараз Дом селяніна амаль гатовы. Застаецца толькі правесці ўнутранае электрычнае і санітарнае абсталяванне і выканчальныя працы, як тынкоўка, пабелка і інш.

Увесь кошт пабудовы складзе 70 млн. злотых, а выдана ўжо на пабудову 30 млн, у тым ліку са складчын — 18 млн. Першым гасцям, прыязджаючым з вёсак, Дом селяніна адкрые свае вароты 22 ліпеня наступнага года. Трэба зазначыць, што Дом селяніна распалажан у самым цэнтры Варшавы, адкуль недалёка да ўсіх цэнтральных устаноў і магазінаў (як ЦДТ).

УСЁ ДЛЯ ПАТРЭБ СЯЛЯН.

Якую канкрэтную карысць будуць мець сяляне з пабудовы Дома селяніна ў сталіцы?

Па-першае, будзе дзе затрымацца. У Доме селяніна будзе дзве гасцініцы — дзённая і начлежная. Дзённая гасцініца адкрыта будзе ад раніцы да позніх гадзін вечара. Разлічана яна на 105 ложкаў (80 пакояў). Селянін, які не мае намеру начаваць у Варшаве, зможа пакінуць свае рэчы, адпачыць з дарогі, пачакаць да цягніка, памыцца і т. п.

Начлежная гасцініца, як відаць з назвы, прызначаецца на начлег. Адначасова знойдзе ў ім адпачынак 400 асоб.

Сяляне, прыязджаючыя з дзецьмі, змогуць пакінуць іх пад клапатлівым доглядам у спецыяльна падрыхтаваным дзіцячым пакоі.

Шмат карысці прынясе інфармацыйнае бюро, у якім можна будзе атрымаць адрасы і дастаткова шырокія інфармацыі аб установах, тэатрах, кіно і шмат іншых ведамасцей аб Варшаве. Штодзень будзе прыймаць праўнік, у якога можна атрымаць праўную параду. Дом селяніна будзе мець таксама сваіх лекараў з агульнамедыцынскім і зубным кабінетамі, дзе селянін заўсёды атрымае дапамогу. Апрача таго, сялян чакаць будуць рэстаран, бар, кавярня, кінатэатр, бібліятэка і чытальня, бюро парад для мастацкага руху, святліца і т. п.

Як відаць, сапраўды прыемна можна будзе адпачыць і культурна правесці час у Доме селяніна. Таму кожны селянін не павінен адмаўляцца ад складчыны на гэта. У Польшчы ёсць звыш 3.5 млн. гаспадароў. Сабраць усім разам суму 70 млн. злотых на працягу некалькіх гадоў не павінна быць цяжка; тым больш, што ёсць такія гаспадары, якія ўплацілі на пабудову Дома селяніна звыш тысячы злотых (Напрыклад — Юзэф Кускоўскі з Гданьскага ваяводства — 1500 зл., Андрэй Котэр з Люблінскага ваяводства 1000 зл.).

В. РУДЧЫК

Дом селяніна, які бачыце на здымку, распалажаны ў самым цэнтры Варшавы.

Фота — М. Лапенскі

Фурманка ўехала на мосцік і раптам пачала быстра хіліцца на бок. Стары сцебануў коней, яны рванулі і праваліліся ў ваду.

Затаіўшы дыханне, усе напружана назіралі і чакалі каманды.

Губарт вылаяўся і ўстаў на фурманцы.

— Псіна старая! — закрычаў ён. — Гаварыў табе, што застрагнем!

Губарт палажыў ружжо, падыйшоў да краю фурманкі і, змерыўшы позіркам адлегласць да берагу, удала скокнуў на зямлю.

Пахітун паспрабаваў зрабіць гэтае самае, але да берага не даскочыў і расцягнуўся на бярвеннях. Хутка схапіўшыся і выбраўшыся на сухое месца, ён узяўся за калена і пачаў охаць.

Філімоныч застаўся на месцы, робячы выгляд, што абдумвае, як выйсці са становішча. Коні ў гэты час, не спяшаючы, пілі зялёную ваду, пафырківалі. З губ іх падалі бліскучыя кропелькі. Ім быў глыбока абыякавы лёс, які спаткаў гаспадароў.

Аўтаматчыкі пасаскоквалі з другой фурманкі з яўным намерам прыблізіцца да месца здарэння, але я папярэдзіў іх:

— Хальт! Хендэ хох!

Нехта з салдат вырашыў было скарыстаць аўтамат, і гэта згубіла ўсіх.

Партызаны ўжо разабраліся ў абставінах і паласнулі з некалькі дулаў, і пяць аўтаматчыкаў паваліліся на смерць.

Пахітун выцягнуў рукі ўверх наколькі мог.

(Працяг будзе)

137

МІХАСЬ КРАСОЎСКІ

ДУМКІ НА

Аднойчы давялося мне паехаць у Заблудаў. Стаяў ясны, сонечны дзень. Не дзіва, што сельскага тыпу мястэчка прыціхла і свяціла пусткаю.

На рынку адзінока стаяла фурманка. Конь еў з торбы, махаючы хвастом, а на фуры сядзела маладая сялянка і сумна глядзела на белы будынак пякарні. Малы хлопчык (напэўна, сын сялянкі, бо надта падобны да яе) круціўся з галінаю алешніка каля каня, ганяючы мух і аваднёў.

Пытаю сялянку, як доўга думае яна стаяць на рынку і ці не магла б быць настолькі ветлівай, каб паўгадзінкі пасачыць за маім канём, пакуль я куплю патрэбкі ў краме.

— Чаму ж не, — адказвае яна, — можна пасачыць толькі прывяжыце свайго каня да мае фуры. А стаяць я тутака буду пакуль спякуць хлеб у пякарні і прывязуць да крамы. Бо гэта я хлеб чакаю, бачыце, купіць трэба. А скуль вы самі будзеце? — пытае мяне.

Я назваў сваё сяло.

— А скуль вы самі, маладзіца, — у сваю чаргу запытаў сялянку.

— З Паўлаў, — адказала.

— Аж з Паўлаў, — гавару, — ой, ой!.. і за хлебам аж да Заблудава? Ці ж не шкада вам, маладзіца, часу, ці ж бы вам не спячы хлеба ў сваёй хаце, га? Ці можа няма з чаго, ці не ўмееш, а мо' печ развалілася?

— Ой не то і не другое, — адказвае, — і ёсць з чаго, і печ цэлая, і хлеб пяку даўно. Толькі сёння не было як, а заўтра, бачыце, пятніца, пячы хлеб не можна, а без хлеба, як гэта гаворыцца, работа не спорыцца, і так та...

— Так та, так, — гавару, а чаму ж то ў пятніцу пячы хлеб нельга? Што гэта вы сабе выдумалі, маладзіца? Пятніца ж не нядзеля ці якоесь там свята. А можа вам у пятніцу хлеб не ўдаецца?

— Ці ўдаецца, ці не ўдаецца — таго не знаю, бо ніколі не пякла ў пятніцу. Ніхто ў сяле не пячэ ў пятніцу. Такі звычай. Або ж у вашым сяле бабы пякуць хлеб у пятніцу? — запытала мяне.

— А ось гэтага то я і не заўважыў, — адказаў я адыходзячы, абы перарваць гутарку.

І так пракосаў менш ужо сёння выкашу, — думаў я, бегучы да крамы.

Накупіўшы сваю надобіну і заладаваўшы ў воз, падзякаваў я сялянцы з Паўлаў за ўслугу і паехаў хутчэй да дому. А як вядома, у селяніна ёсць час на думкі толькі едучы. Давай я думаць аб гутарцы з сялянкай з Паўлаў.

«Або ж у вашым сяле бабы пякуць хлеб у пятніцу?» — гучэла ў вушах яе пытанне. «Не заўважыў ці пякуць, ці не пякуць», — дражніў я сябе. А чаму праўды не сказаць сялянцы з Паўлаў: — Так, так, маладзіца, і ў нас таксама ніхто ў пятніцу не пячэ хлеба. А ці толькі хлеба не пякуць? Бялізны не золяць, не мыюць, дзяцей не купаюць. А іншыя нават мужыка ў ложка не пускаюць. Дакранууца нельга, бо гэта Пятніца. Пост, алей... А ці ж гэты звычай толькі ў нашым сяле, ды ў Паўлах. А ці толькі нашы бабы трымаюцца старых звычаяў? А мы, мужчыны, то што, не адзначаем Пятніцу, не выдзяляем яе як незвычайны дзень тыдня? Выдзяляем, шчэ і як. Блякнуць ня-

Песня дружыць памагае

Нейкі час назад пісалі мы аб падзеле, які спрадвеку існаваў паміж жыхарамі вёскі Катлы ў Бельскім павеце. У той час яшчэ не было ў вёсцы амаль ніводнай забавы, на якой моладзь з супрацьлеглых канцоў вёскі не глядзела б адзін на аднаго па-воўчаму, у нейкай варожай заядласці, што было прычынай частых боек.

І хоць у сучасны момант нельга яшчэ гаварыць аб канчатковай ліквідацыі ўсялякіх спрэчак, але нядаўна, будучы ў вёсцы, заўважыў я вельмі карысную з'яву, якая дазваляе меркаваць, што і ў Катлах людзі патрапяць жыць у згодзе, палюдску.

Пачалося гэта на пачатку бягучага года, калі ў вёсцы быў арганізаваны гурток БГКТ.

На адным са сходаў моладзь вырашыла арганізаваць гурток мастацкай самадзейнасці.

— У другіх вёсках моладзь, — гаварылі на сходзе, — як выступіць, дык глядзець хочацца. А мы то што, няўмекі?

— Так, але ў другіх вёсках моладзь жыве дружна. Адзін за другога ў агонь скочыў бы. А ў нас, каб мог, дык адзін другога ў ложцы вады ўтапіў бы, — пярэчылі другія.

— Гэта праўда. Але ці ж мы не ў сілах пакончыць з гэтым спрадвечным падзелам вёскі і варожасцю. Ці ж у нас на «Пясках» жывуць іншыя людзі, як у «Сяле»? Навошта нам заўсёды сварыцца? Ці ж мы горшыя ад людзей у другіх вёсках?

У гурток мастацкай самадзейнасці ўступіла 10 асоб, найбольш таленавітых у вёсцы дзяўчат і хлопцаў.

Маладым актывістам на дапамогу прыйшлі настаўнікі мясцовай школы.

Душой мастацкага гуртка сталі загадчыца школы Оля Навіцкая і

Загадчыца мясцовай школы Оля Навіцкая.

настаўніца Зоя Макацэвіч.

У школе амаль штовечар адбываліся рэпетыцыі. І кіраўнічка, хаця яна жыве за некалькі кіламетраў ад Катлоў і мае сямейныя абавязкі, заставалася з моладдзю ў школе да позніх гадзін.

— Для такой справы не шкада часу, — гаварыла яна. У мастацкі гурток уступіла моладзь толькі з «Сяла», але паглядзець на рэпетыцыі часта прыходзілі і з «Пяскоў» і менавіта гэта неяк збліжала адных з другімі. Варожасць памалу заціралася.

17 красавіка катлоўскія самадзейнікі выступілі на школьнай сцэне з пастаноўкай беларускай п'есы «Прымакі». На пастаноўку прыйшло звыш 70 жыхароў з абодвух канцоў вёскі. Мастацкай ігрой Надзі Мінкевіч, якая выступала ў ролі «Кацярыны», захапляліся ўсе, як з «Сяла» так і з «Пяскоў». Вельмі добра таксама іграў ролю Максіма Кутаса Уладзімір Пятроўскі. Ён з'яўляецца вучнем 10-га класа Беларускага агульнаадукацыйнага ліцэя ў Бельску. Аднак знайшоў час дапамагчы сваім сябрам - аднавяскоўцам у падрыхтоўцы пастаноўкі і выступіў з імі на сцэне. Пастаноўка прайшла з вялікім поспехам і заахвоціла маладых артыстаў да далейшай працы.

Пасля пастаноўкі выступіў самадзейны хор. Людзі са слязьмі ў вачах і з вялікім хваляваннем успрынялі беларускую песню «Люблю наш край», якую сапраўды па-мастацку выканаў хор.

Вельмі таксама ўсім падабалася «Грушыца» ў выкананні трыё ў складзе Олі Сабалеўскай, Надзі Мінкевіч і Любы Паўлючук.

Пасля мастацкіх выступленняў на просьбу моладзі настаўнікі дазволілі наладзіць забаву ў школе.

— Праўду кажучы, — успамінае загадчыца школы Оля Навіцкая, — вельмі неахвотна згадзілася я на гэтую забаву. У нас жа заўсёды біліся. Думаю, паб'юцца і цяпер, а я буду адказваць. Але ўсё ж-такі даверыла моладзі. І не памылілася. Гулялі так ветліва, як ніколі. Бызцам зусім не тая моладзь, аж глядзець было прыемна. Калі так будзе далей, дык часцей дазволю гуляць у школе.

Ну што ж, відавочна, песня дружыць памагае. І на маю думку, разумее гэта і моладзь з Катлоў.

А калі так, дык у гуртку мастацкай самадзейнасці не будзе недахопу моладзі з абодвух канцоў вёскі, а колішняя варожасць пойдзе ў нябыт, як непатрэбны нікому перажытак.

В. БАРШЧЭЎСКІ
Фота аўтара

Жывёлагадоўля — дадатковы даход у гаспадарцы

Зямля ў Кабылянцы, Беластоцкі павет, не належыць да ліку ўраджайнай. Невысокія зборы збожжавых культур не заспакойваюць усіх патрэб сялян. Зразумелымі тады застаюцца імкненні сялян знайсці новыя сродкі даходу. Гэтым сродкам з'яўляецца жывёлагадоўля. Ужо зараз сяляне з Кабылянкі давозяць у малачарню ў Міхалове значныя колькасці малака і ўвесь час намагаюцца давозіць яго яшчэ больш. Гэта ў сваю чаргу цягне за сабой неабходнасць павышэння колькасці галоў буйнай рагатай жывёлы.

Аднак магчымасці пашырэння жывёлагадоўлі тут у значнай меры абмежаваныя. Развіваючы жывёлагадоўлю, сяляне абапіраюцца перш за ўсё на той арэал сенажацяў, якія маюць у сваім распараджэнні, але гэты арэал з'яўляецца недастатковым і не дазваляе павялічыць пагалоўе жывёлы. Павелічэнне жывёлагадоўлі абумоўлена тут здабыццём новых кармавых рэсурсаў. І такія рэсурсы ў Кабылянцы ёсць. З'яўляюцца імі шматлікія тарфянікі. Частка знаходзячыхся тут тарфянікаў эксплуатуецца, пераважна як паліва, а частка застаецца яшчэ пакуль што нявыкарыстанай. Загаспадараванне іх стварыла б дадатковыя кармавыя рэзервы, якія ў сваю чаргу дазволілі б павялічыць пагалоўе жывёлы. Гэта быў бы дадатковы даход для сялян і дадатковая колькасць малочных прадуктаў для горада. Карысць агульная.

З ініцыятывай загаспадаравання часткі тарфянікаў, якія належаць да Гміннай спулдзельні ў Міхалове і пакуль што не выкарыстоўваюцца, выступілі ў Кабылянцы даўно.

На жаль, фармальныя справы, як гэта ўвайшло ў нас ужо ў звычай, цягнуліся на працягу двух гадоў. Урэшце справа закончылася карысна для сялян. У красавіку сяляне з Кабылянкі падпісалі з Прэзідыумам павятовай рады нарадовай дагавор на загаспадараванне 30 гектараў тарфянікаў. Да загаспадаравання іх меліся сяляне прыступіць яшчэ ў гэтым годзе.

Аднак у сувязі з тым, што дагавор быў падпісаны ў красавіку г. г., гэты арэал не быў уведзены ў план водна - меліярацыйнага аддзела ППРН і вышэй названы аддзел не мае на гэту плошчу патрэбнага насення. Загаспадараваць тарфянікі можа дапамагчы водна - меліярацыйны аддзел толькі ў 1961. Нягледзячы на гэтыя цяжкасці, сяляне дакладваюць усе намаганні, каб яшчэ ў гэтым годзе сабраць сена хаця б з часткі арандаваных тарфянікаў.

Загаспадараванне тарфянікаў дазволіць кожнаму селяніну з Кабылянкі павялічыць пагалоўе жывёлы на 1—2 каровы. Гэта прынясе карысць як дзяржаве, так і сялянам. (пч)

КАЛЁСАХ

дзелі перад пятніцамі. А ці няма ў нас так, што ў нядзелю замест грэць падлогу сваім ілбом, робім нейкую карысную работу. Не зважаем на святасць нядзелі—працуем з лёгкай душой і чыстым сумленнем. А ў Пятніцу?.. Ого, не ўсё можна. Бо хто з сялян пачынаў калі работу ў Пятніцу? Не знойдзеце ў нас такіх. І заворваюць, і закошваюць, і зажынаюць і засяваюць у чацвер або ў суботу. А спрабуй, запытайся любога селяніна, чаму ў пятніцу не можна пачынаць работы. Пачуеш адзін адказ: «З дзядоў прадзедаў такі звычай, не нам яго ламаць». Вось і ўсё. А колькі я не пытаў, чаму нашы продкі гэтак шанавалі пятніцу, заўсёды чуў: «А бо я знаю». А хто знае? Дзе знайсці гэтага разумаку? Я ўжо пачаў траціць надзею, калі выпадковае здарэнне выясніла загадку. Трапіў я на кніжку, якая мне выясніла тое, аб чым я на працягу многіх год дапытваўся ў людзей. Раскрыла загадку Пятніцы. Даведаўся я, што беларусы, будучы хрысціянамі амаль дзесяць вякоў, захавалі сваю дахрысціянскую веру. Што гэта такое? А вось што. Хрысціянскую веру славянскія князі прынялі з Візантыі. Яна ім нясла палітычныя выгады. Прастаму народу незразумелым быў грэчаскі трохасабовы бог і чужымі былі хрысціянскія святы. Народ дабравольна не прымаў новай веры. Вядома, князі не бавіліся з простым народам, яны з сваімі дружынамі хапалі людзей, як зайцаў, сажалі ў ваду і хрысцілі. З тых часоў, відаць, і жыве прыказка: «Ты яго хрысці, а ён крычыць: пусці!». Вядома, на палях лягчэй было людзей лавіць і хрысціць, абы вада была. Але цяжка было злавіць продкаў нашых, якія жылі на дрыгвах, сярод непраходных пушч і балот. Гэтыя плямёны па-старому верылі ў сваіх няхрышчаных багоў, святкавалі свае святы. І так з году ў год, з веку ў век перадавалі свае звычаі. «Вось гэта дык народ», — думаў я, едучы на калёсах.

Пяценка — Пятніца была багіняй добрага. Асабліва яе любілі крывічы. Яна была багіняй жыцця і смерці, таму яе і баяліся. Яна была таксама апякункай памершых, таму ўсе стараліся ёй дагадзіць, каб багіня не зганяла свайго гневу на родных, прабываючых на тым свеце. Апекавалася яна і беднымі, таму яны найбольш паважалі Пяценку.

Яна часта паказвалася людзям, гаварыла з імі, вучыла іх. Але паказвалася яна толькі адзіночным людзям, ніколі — групе. І ніхто, гутарыўшы з ёй, не ведаў, што гэта Пяценка. Аб гэтым здагадваліся людзі па яе адыходзе. У месцах, дзе яна з'яўлялася, будавалі ў яе гонар капліцы. А заўсёды гэтыя месцы былі прыгожымі, пераважна каля рэк і крыніц. Паблізу закладалі могілкі, каб памершыя былі блізка да сваёй апякункі. Сюды, да Пяценкі, ішлі бедныя прасіць ратунку і дапамогі. Пятніца была днём Пяценкі. Гэта дзень шчырага посту, дзень торгаў і кірмашоў (гандаль таксама належыў да Пяценкі). Працаваць у пятніцу было нельга. Аднак гэта быў дзень дапамогі бедным, удовам і слабым.

Пяценка не патрабавала сабе асабіста ніякіх ахвяраў. Яна жадала, каб гэтыя ахвяры непасрэдна атрымоўвалі бедныя. Такое значэнне мела Пяценка.

І чаму мне ўсяго гэтага не выясніць сялянцы з Паўлаў. Яна павінна гэта знаць. Яна павінна знаць і тое, што ўстаноўшчыкі хрысціянства шмат уступілі на карысць Пяценкі. Яны падмянілі яе святою велікамучаніцай Параскай. Нібы Параска — гэта тая самая Пяценка.

Капліц не чапалі, а на могілках будавалі царквы ў гонар святой Параскі. А ёсць гэтых Пяценкаўскіх цэркваў нямала.

Як кожная Пяценка, так і нашая, мае сваю легенду, нават дзве. Першая адносіцца да даўнейшых часоў. Паводле яе, жыхары гэтых мясцін часта бачылі каля крыніц на ўскраю хваёвага бору прыгожую маладую жанчыну, якая нікому не дазваляла наблізіцца, заўсёды знікала ў бары, на ўзгорку. Людзі тлумачылі гэта тым, што Пяценка жадае мець каля крыніцы капліцу, а на ўзгорку — могілкі. І з тых часоў каля крыніц існуе капліца, а на ўзгорку могілкі.

Другая легенда адносіцца да пазнейшага часу. Паводле яе, аднойчы раніцай, у час усходу сонца, пастушкі ўбачылі, што каля крыніцы на вярбе штосьці моцна зіхаціць. Калі збегліся людзі, то ўбачылі на вярбе завешаны вобраз святой Параскі — Пятніцы. Гэта людзям гаварыла аб тым, што святая Параска — Пятніца аблюбавала гэтую мясціну. У гонар яе людзі пабудавалі царкву, але не каля крыніцы, пад вярбою, на месцы капліцы, а на ўзгорку сярод могілак. Легенды, вядома, легендамі. Многа ад таго часу змянілася на свеце. Толькі нязменна шуміць высокі, цёмназялёны бор у Пяценцы, дзе на ўзгорку, пад гэты шум, спачываюць нашыя продкі, б'е ў крыніцы чыстая халодная вада, якая праганяе смагу жывым, і гучыць навокал наша простая, прыгожая, беларуская мова.

З поўначы Пяценкі сінее Блудаўская пушча, якая злучаецца з Супраскімі лясамі. На захад ад Пяценкі вёскі абсаджаныя вязамі, бярозамі і таполямі, прыкрыты садкамі і садочкамі, акружаны агародчыкамі, поўнымі кветак. Гэта Цільвіцкія Подваркі, вялікія і малыя. Палі гэтых вёсак абсеяны хутарамі. На паўднёвы захад відаць вежы касцёла і купал са званіцай царквы з Заблудава. На ўсход, апрача блізкай вёскі Цільвіч відаць вёскі Патока і Тапаляны. Краявід паўднёвага ўсходу лясісты і роўны. Чыстыя пералескі і бары, як бы зліваюцца ў суцэльны масіў. Але гэта ўражанне памылковае, бо на мяжуючых з пералескамі большых ці меншых палянках густа ўсеяны хутары і невялікія вёскі. Іх толькі не відаць з узгорка Пяценкі. Паўднёвы склон Пяценкі найпрыгажэйшы за ўсе. Тут, як на далоні, ляжыць шырокая, лёгкая ўсхвалёваная даліна рэчкі Малынкі і ракі Нарвы. На сінеючым гарызонце — Ляцкая пушча.

Палі каля Пяценкі густа завалены каменнямі — рэшткі былога ледніка. Найвелізарнейшыя глыбы каменняў паміж Пяценкай і Блудаўскай пушчай. Многа ёсць крыніц у карчах алешніка, лугоў, акружаных сітнікам, ручайкоў, зарослых густа лазняком, вербалозам, чаромхай і іншымі раслінамі, на якіх тоўстымі звоямі ўецца зялёны хмель, а ўперамежку, між дрэвамі, заглядаючы ў ваду, растуць густыя кусты дзікай смародзіны, парэчак, цвікольца і каліны.

На маю думку, нідзе так не цвітуць паплавы, не хвалююцца нівы, нідзе так ласкава, як у нас, не шалешчуць пералескі, нідзе так удумліва не шумяць бары.

Ну і што ж дзіўнага, што мы так моцна любім сваю бацькаўшчыну. А любім усё, што пад намі, над намі і вакол нас. Любім радзіму, як можа мала хто. А гэта я бачу на сваіх блізкіх і далёкіх сябрах. А гэта я адчуваю сам па сабе.

Так думаў я, едучы на калёсах. Але думкі мае кончыліся, бо конь заехаў на панадворак і калёсы сталі.

МІХАСЬ КРАСОЎСКІ
Малынка

Што край, то абычай.

КОНСА

Конса глыбока шануюць памершых членаў свайго роду. Звычайна яны хаваюць іх на тых палях, якія памершыя апрацоўвалі пры жыцці. У падножжа магільных узгоркаў устанаўліваюцца фігуры з дрэва, якія павінны ўяўляць пакойнага, яго жонак (калі яны

Драўляныя фігуры ля магільніка.

ўжо памерлі), і тых ворагаў, якіх памершы забіў за гады жыцця. На магілах асабліва паважаных, садзяцца кветкі — абычай рэдкі ў другіх негрыцянскіх народаў.

Рэлігійныя абрады конса заснаваны на г. зв. сістэме джыла. Сутнасць яе ў тым, што кожны мужчына адносіцца да адной з чатырох груп: фарэйта — да 18 год, шэла — 18 — 36 год, гада — 36 — 54 гады, аршада — звыш 54 год.

Конса цвёрда перакананы ў тым, што малады чалавек стаецца мужчынай і можа ажаніцца толькі калі дасягне другой узроставай групы. Бывае, што такое права некаторыя атрымліваюць у 36 год.

Вяселлі спраўляюцца адзін раз у 18 год у дзень вялікага свята джылы. Па няпісанаму, ды строга захоўваемаму народнаму праву, народ конса дзеліцца на 9 груп. Мужчына можа выбраць сабе жонку толькі з тых жанчын, якія не належаць да яго групы.

Свята джыла пачынаецца песнямі і танцамі на самым вялікім пляцу вёскі. Мужчыны, перайшоўшыя ў гэты дзень у трэцюю ступень, накладаюць святочныя ўборы на галаву. Упрыгожваюцца і жанчыны. Яны надзяваюць на галаву абручы з дроту, а некаторыя і тонкія павязкі, сплеценыя з травы. Колькі павязак мае жанчына, значыць столькі ў яе дзяцей. Неабходным святочным уборам жанчыны з'яўляюцца каралі з чырвоных і галубых пацёрак, вага якіх дасягае да двух кг. На клубах носяць костачкі антылоп, якія падарылі ім мужы, або паклоннікі. Колькасць костачак сведчыць аб поспеху, які жанчына мае ў мужчын.

Заканчваецца свята складаннем ахвяры. Мужчыны закольваюць маладога, абавязкова чорнага, бычка, здзіраюць з яго скуру, якую затым нацягваюць на гліняную фігуру Даурахелы. Гэтая вышэйшая істота, імя якой дазваляецца вымаўляць толькі ў дзень джылы, забяспечвае (так вераць конса) ураджаі палёў. 18 год хаваецца яна ў падзямеллі і паказваецца толькі ў дзень свята. Потым зноў знікае ў цёмным падвале да наступнага свята.

Штучны метэорны дождж

У ноч на 14 красавіка 1958 года многія жыхары вострава Барбадос у раёне Карыбскага мора бачылі, як па небе хутка пранеслася камета з агністым хвастом, які праціргнуўся больш чым на 100 кіламетраў. Ад галоўнага цела каметы бесперапынна аддзяляліся вогненныя шары, якія ў сваю чаргу ўтваралі хвасты. Дзякуючы гэтаму ў небе можна было ўбачыць адразу тузін ляцячых камет Праўда, раптоўна ўзнікаючыя каметы былі надоўгавечнымі, яны ўвесь час распадаліся на часткі і падалі на Зямлю вогненным дажджом.

Гэтае феерычнае відовішча ўвадль было прыкладна дзве мінуты. А затым настаў фінал: «галоўная» камета выбухнула, і ўніз пасыпаўся цэлы лівень палымнеючых асколкаў. Частка з іх аднак некаторы час яшчэ ляцела ў ранейшым напрамку і была заўважана камандамі нямецкага судна «К. Г. Лозе» і аргенцінскага парахода «Рыб Антэль» паблізу берагоў Брытанскай Гвіяны.

Зацікавіўшыся гэтай незвычайнай з'явай, вучоныя ўстанавілі, што незвычайная «камета» была... другім савецкім штучным спадарожнікам Зямлі, які, як гэта і прадказвалася на падставе дакладных разлікаў, увайшоў 14 красавіка 1958 года ў шчыльныя пласты атмасферы і ў выніку гэтага згарэў.

Амерыканскі вучоны доктар Джакіа рашыў больш падрабязна апісаць карціну гібелі спадарожніка і адправіўся на Барбадос. Намаганні яго ўвянчаліся поспехам, хоць, вядома, справа гэтая была нялёгкай. Яму прышлося нямала ездзіць, апытаць сотні людзей. Цярпліва аддзяляючы праўду ад выдумкі, ён устанавіў, нарэшце, усю паслядоўнасць падзей.

Праведзенае ім «расследванне» паказала, што паверхня спадарожніка ў апошнія мінуты яго існавання раскалялася ўсё хутчэй і хутчэй. «Шары», што аддзяляліся, — а ад іх цягнуліся «хвасты», як ад сапраўдных камет, — складаліся з кропель расплаўленага металу, якія затым расшчапляліся на меншыя кроплі. Плаўленне спадарожніка пачалося прыкладна за 10 мінут да яго гібелі. Большасць асколкаў і кропель металу, якія адарваліся ад паверхні спадарожніка, згарэла ў паветры. Але бясспрэчна, што частка асколкаў, якія ўтварыліся ў час выбуху (ён адбыўся на вышыні 58 кіламетраў) упала ў мора.

Другі савецкі штучны спадарожнік адыграў, як вядома вялікую ролю ў асваенні космасу. Іменна на ім упершыню ў касмічную прастору была адпраўлена славутая Лайка. Але, як высветлілася, і пагібель гэтага спадарожніка аказалася карыснай для навукі: упершыню ўдалося назіраць утварэнне штучнага метэорнага дажджу. А паколькі дакладна вядомы склад, маса і скорасць цела, што парадзіла гэты дождж, удакладніліся нашы ўяўленні аб натуральных метэарытах.

КАЛІ ШТО РАСПАЧАЛОСЯ

Многія веруючыя, прымаючы догмы сваей рэлігіі за амаль святасць, не ведаюць, што былі яны ўведзены царквой значна пазней, чым узнікла сама царква. Духавенства для ўласнай выгады і нажывы ўводзіла ў рэлігію розныя навіны, каб пры іх дапамозе больш зблытаць свядомасць людзей.

Ніжэй пададзеная табліца пакажа цікавым, як царква паступова рознымі «святымі» тайнамі здабывала ўладу над людзьмі.

Маліцца за памершых пачалі з 310 г. н. э.

Ужыванне ў храмах васковых свечак пачалося ў 320 г.

Літургія была ўстаноўлена ў 394 г.

Ефескі сабор пастанавіў найменаваць прасвятую дзеву Марыю Божай Маці ў 431 г.

Духавенства пачало насіць адрозніваючуюся ад міран адзежу ў 500 г.

Навуку аб чыстцы ўстанавіў Грыгор Вялікі ў 593 г.

Лацінская мова ўведзена для багаслужэння ў каталіцкай царкве ў 600 г.

Імператар Фокій устанавіў пapства ў 610 г.

Цалаванне папе ног пачалося з 709 г.

7-ы Усяленскі сабор устанавіў пакланенне іконам, крыжу і мошчам у 787 г.

Свянцонне вады пачалося з 850 г.

Кананізацыя (залічэнне ў святыя некаторых памершых) пачалася з 995 г.

Устанаўленне пятніцам посту — з 998 г.

Забарона каталіцкаму духавенству жаніцца — з 1079 г.

Пачатак продажу індульгенцый (адпушчэння грахоў) 1190 г.

Споведзь перад свяшчэннікам установлена ў 1215 г.

Ужываць аплаткі пачалі з 1220 г.

Сем святых тайн былі ўстаноўлены ў 1439 г.

Аб'яўленне аб непарочным зачацці прасв. дзевы Марыі — 1854 г.

Папа Пій 9-ы аб'явіў аб непаграшымасці папы ў 1870 г.

Каштоўныя камені, залатыя зліткі, сярэбраныя манеты, якія вёз у сваіх трумах англійскі парусніk «Грасвенор» ляжаць разам з патануўшым судном на невялікай глыбіні, 30 метраў, ад берага на паўднёва - заходняй ускраіне Афрыкі.

Ніводзен падводны скарб не выклікаў столькі спакушэнняў, таму і спробы дабрацца да яго былі асабліва вострыя.

ПАСМЯРОТНАЯ ГІСТОРЫЯ АДНАГО КАРАБЛЯ

«Грасвенор» загінуў у 1782 годзе па недбайнасці капітана Коксана. Папаўшы ў густы туман, «Грасвенор» збіўся з дарогі і аказаўся надта блізка ад афрыканскага берага. Калі назіральнік паведаміў з мачты, што бачыць прыбойную паласу, капітан не паверыў яму. Судно налящела на рыфы, разбілася і затанула.

Праз некалькі тыдняў некалькі цудам уцалеўшых матросаў дабраліся да мыса Добрай Надзеі і паведамілі аб выпадку.

У 1842 годзе пошукамі «Грасвенора» занялося англійскае адміралцейства, якое арганізавала для гэтага спецыяльную экспедыцыю. З дапамогай малайскіх ныральшчыкаў за жэмчугам, корпус судна быў знойдзены пад тоўстым слоем пяску паміж двума рыфамі. Малайцы даволі лёгка адолелі шасцімятровую глыбіню, але дабрацца ў нутро карабля не змаглі, бо крышкі люкаў пайржавелі і нельга было іх адкрыць. Экспедыцыя вярнулася ні з чым.

Вадалаз апускаецца на дно.

У 1905 годзе група прадпрыймальных шукальнікаў скарбаў арганізавала «Сындыкат па адшуканню «Грасвенора». Аднак выявілася, што за гэтага часу ўжо ніхто не помніў дакладна, дзе ляжыць судно. Пачаліся доўгія пошукі. Нарэшце карабель знайшлі, але коштам чалавечай ахвяры — загінуў адзін з лепшых вадалазаў экспедыцыі.

Моцнае падводнае цячэнне несупынна заносіла корпус судна пяском. У ход былі пушчаны землечарпалкі і падводныя краны, але «Грасвенор» не паддаваўся — занадта глыбока ўжо сядзеў у марскім дне. Работы цягнуліся, а сродкі скончыліся і сындыкат распаўся. 13 гармат і 300 залатых манет — гэта ўвесь скарб выдабыты сындыкатам.

У 1921 годзе было створана новае таварыства пад назвай «Сындыкат па дабычы скарбаў «Грасвенора». Маючы на ўвазе вопыт і працу папярэднікаў, на гэты раз кіруючы работамі інжынер Уэбстэр пастанавіў дайсці да судна не зверху, а знізу, праз тунэль, пракопаны з берага. Калі да «Грасвенора» засталося 10 метраў, былі зроблены дзве вадашчыльныя камеры, праз якія вадалазы павінны былі выходзіць на патануўшы карабель. Засталося ўзарваць 10 м. скальнага грунта. Але здарылася непапраўнае. Узрыў прайшоў зусім у другім месцы. Сындыкат перарваў працы.

Нямнога сілы яшчэ не хапала гэтаму таварыству, каб дабрацца да скарбаў «Грасвенора». Так і ляжаць яны зараз ля берагоў Афрыкі — блізкія ды недаступныя.

КУЛЬТУРА НА ШТОДЗЕНЬ

Як можна і як нельга сядзець

За сталом пры ядзе, на прыёме, на экзамене, ў заходах афіцыяльных абставінах сядзець трэба роўна, займаючы палавіну або тры чвэрці крэсла, пры гэтым не трэба абапірацца на спінку. Паўляжаць на крэсле або ў мяккім крэсле можна толькі тады, калі ў памяшканні нікога, апрача вас, няма. На людзях развальвацца ў крэсле непрыстойна.

Часта задаюць пытанне: «Можна сядзець, паклаўшы нагу на нагу, ці гэта непрыстойна?»

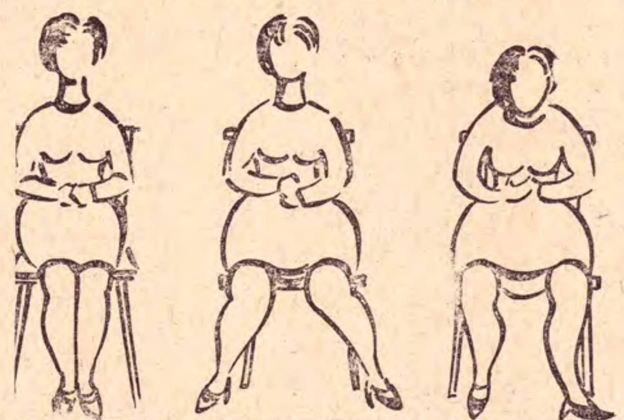
Калі так сядзе жанчына ў сучасным касцюме, то ў гэтым не будзе нічога непрыстойнага. Гэта зручная і пластычная прыемная поза, асабліва пры добрай форме ног і прыгожым абутку.

Але трэба адзначыць, што поза «нага на нагу» і для жанчын і для мужчын некалькі свабодная і магчыма ў тых выпадках, калі людзі адпачываюць або знаходзяцца ў неафіцыяльных абставінах. Сядзець так з чалавекам мала знаёмым або старэйшым па ўзросту, нават у неафіцыяльных выпадках, недапушчальна.

Добра дрэнна

Пластычнай будзе поза, калі ногі жанчыны крыху падагнуты, і адна з іх крыху выстаўлена ўперад. Вельмі прыемная поза, калі ногі складзены крыжам. Калі яны пры гэтым зусім выцягнуты — гэта можна дазволіць сабе толькі пры адпачынку, але не ў афіцыяльных абставінах. Зусім недапушчальна, седзячы, расстаўляць калені ў бакі. Яшчэ горш, калі калені самкнуты, але ступні пастаўлены касалапа.

Добра дрэнна

Весткі з Мора

Закончыліся вячэрнія курсы

Ужо два гады школа ў Моры арганізуе вячэрнія курсы для тых, хто жадае акончыць падставовую школу і атрымаць пасведчанне аб аканчанні 7-мі класаў.

У гэтым годзе было арганізавана 2 групы: VI і VII класы. У выніку праведзеных экзаменаў 27 і 28 красавіка і 6 і 7 мая 5 удзельнікаў курсаў атрымае пасведчанне аб заканчэнні VII класа і 3 удзельнікі паспяхова закончыла VI кл. Агульна можна сказаць, што экзамен быў добрай праверкай ведаў вучняў, праверкай, як хто адносіўся да навукі на працягу навучальнага года. Тыя, якім не пашанцавала на экзамене, павінны зрабіць сабе адпаведны вывад.

Садзім дрэўцы — упрыгожваем дарогі

Школа ў Моры актыўна ўключылася ў азеляненне краю. Толькі ў адзін дзень пасаджана ўздоўж дарогі Мора — Крывятычы 52 явары, заложан пітомнік — рассаднік таполяў на 100 штук, пасаджана на школьным пляцу 28 дрэвак сліў, кусты бэзу і акацыі. Зараз саджанцы пусцілі першыя лісткі. Вучні старанна апякуюцца маладымі дрэўцамі.

Злеўня малака

Жыхары Мора маюць ужо сваю злеўню малака, якую пабудавалі грамадскім чынам. Цяпер няма патрэбы вазіць малако ў Махнатае і чакаць, пакуль малако прапусцяць цераз цэнтрыфугу. Зараз кожны гаспадар прыносіць малако, сам прапускае праз цэнтрыфугу і праз 10 мінут ужо вяртаецца дамоў. Усе гэтым задаволены, бо злеўня значна аблегчыла працу па дастаўцы малака.

М. КАРПЮК
Мора

Створаны малочны пункт

У будынку былога ГОМ-а ў вёсцы Дубічы - Царкоўныя створаны малочны пункт. Адпаведныя прылады, як цэнтрыфуга, літраметр і іншыя, даставіла малачарня ў Кляшчэлях. Да малочнага пункта ў Дубічах будуць прывозіць і прадаваць малако сяляне з навакольных вёсак: Тафілаўцаў, Грабаўца, Руткі і Чэхаў Арлянскіх. Кіраўніком малочнага пункта выбрана Ніна Млодзян. Сяляне наваколля гэтым вельмі задаволены.

М. П.

Добрая прадаўшчыца

Вясковая крама ў Рыбалах існуе ўжо даўно. Да мінулага года яна памяшчалася ў сялянскай хаце. Было цесна, шмат клопатаў мелася з размяшчэннем тавараў. Але ў мінулым годзе Гмінная спулдзельня ў Бельску ў рамках сваіх капіталаўкладанняў пабудавала ў Рыбалах муравачы будынак спецыяльна на краму.

Прадаўшчыцай у гэтай краме з'яўляецца Аляксандра Семянюк. У яе краме заўсёды чыста. Усе тавары ўложаны ахайна і маюць свае акрэсленыя месцы, што прыдае добрую эстэтыку ўнутранаму віду крамы.

Аляксандра Семянюк працуе ўжо 3 гады прадаўшчыцай. Яна мае добры аўтарытэт сярод сваіх кліентаў. У белым чысценькім фартушку ўвіхаецца за прылаўкам, як толькі можа, бо кліентаў мае заўсёды шмат. Але ўсіх абслугоўвае ветліва, без капрызаў. Яна не лічыцца з часам. Вядома, у час палявых работ найбольш людзей прыходзіць у краму рана і вечарам. Неаднойчы ў вячэрніх гадзінах у краме гарыць святло, прадаўшчыца працуе. Гэта бывае пераважна перад святам і калі мае свежы тавар. Прадаўшчыца мае ў хаце сям'ю, невялікую гаспадарку. І тут жа таксама трэба добра ўвіхацца, бо без гаспадыніных рук цяжка жыць мужчынам.

(мк)

Зялёныя помнікі

На тэрыторыі грамады Валілы (Беластоцкі павет) у гонар свята працоўных— 1-га мая пасаджана больш 2100 дрэўцаў. На чыгуначным прыпынку ў Валілах стала прыемней і прыгажэй. У кожнай вёсцы ўпрыгожаны вуліцы дрэўцамі. Высаджана таксама каля 3 км. дарогі ад Случанкі да прыпынку Валілы, а таксама 5 км. дарогі да вёскі Валілы.

Гэта высокародны ўчынак жыхароў, а перш за ўсё моладзі грамады Валілы.

М. Х.

„N I W A"

Organ ZG BTSK Adres ZG BTSK Białystok ul Warszawska 11. telefon 54-14
Redaguje Kolegium Adres redakcji Białystok ul Wesołowskiego 1 tel centr 37-41 red naczelny i sekretariat 25-89
Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa"
Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2 40 zł kwartalnie — 7 20 zł półrocznie — 14 40 zł rocznie — 28 80 zł
Wpłaty kierować na PKC Nr 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma
Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju Cena prenumeraty za granicą kwartalnie — 10 15 zł półrocznie — 20 30 zł i rocznie — 40 60 zł. Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto PKO Nr 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa
Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem CHZ „ARS POLONIA" Warszawa Krakowskie Przedmieście nr 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4.16

Nkł. 5.000 Bltk N 3

15-годдзе ВОП

22 мая мінула 15-тая гадавіна ўзнікнення ВОП (Войск Аховы Пагранічча). У гэты дзень была арганізавана ў Чаромусе вялікая ўрачыстасць. Сабралася шмат моладзі і дарослых з навакольных вёсак. Выступалі школьныя мастацкія калектывы Чаромухі і Кляшчэль, а таксама калектыў ВОП з Беластоку. Было шмат спартыўных выступленняў і гульняў. Увечары дэманстраваўся кінафільм. Амаль усю ноч не сціхалі гукі музыкі. А калі надышоў халодны майскі паранак, моладзь, поўная надзвычайных уражанняў, пачала разыходзіцца па хатах.

Мацейка

Моладзь педагагічнага ліцэя ў Бельску — пераможца алімпіяды эканомных

У кастрычніку мінулага года быў аб'яўлены конкурс «Алімпіяда эканомных». Конкурс ужо закончыўся.

У выніку ацэны камісія, у склад якой уваходзілі прадстаўнікі Кураторыума школьнай акругі, беластоцкай харугвіі ЗГП і Ваяводскага Аддзела ПКО у Беластоку, прызнала, што найлепшымі поспехамі ў конкурсе і працы школьнай ашчаднай касы СКО вылучылася моладзь Педагагічнага ліцэя ў Бельску Падляшскім. Ліцэй адзначаны «Алімпійскім дыпломам» і памятным значкам СКО.

У Педагагічным ліцэі ў Бельску - Падляшскім навучаецца 291 вучань.

Усе вучні з'яўляюцца членамі школьнай ашчаднай касы і ўсе ўдзельнічалі ў конкурсе. 30 красавіка на кожнага вучня выпадала ў сярэднім 517,95 сэканомленых грошай.

Агульная сума ўкладаў у СКО на зборнай кніжачцы ПКО складае лік 150.724,11. Гэткіх выдатных поспехаў у ашчаднасці грошай школа дабілася дзякуючы дырэкцыі і ўсяму педагагічнаму калектыву, а асабліва настаўніку, адказнаму за СКО Яўгену Федаруку, які займаецца гэтай справай ужо некалькі год і з'яўляецца адначасова вопытным педагогам. Уплыў выхавацеляў зрабіў тое, што моладзь не толькі сама пачала сістэматычна эканоміць, але ў многіх выпадках дала прыклад сваім бацькам. Настаўнікі навучылі моладзь ашчаднасці і гаспадаркі.

Апрача Педагагічнага ліцэя ў Бельску, памятныя значкі Камісія прызнала 6-ці іншым школам: пачатковай школе ў Гацьках, Бельскі павет; школе практыкаванняў пры педагагічным ліцэі ў Ломжы; пачатковай школе ў Леўках, Бельскі павет; Агульнаадукацыйнаму ліцэю ў Ломжы, пачатковай школе ў Янаўцы, Аўгустоўскі павет: і пачатковай школе ў Сабалеве, Беластоцкі павет.

Сусветны жывапіс у рэпрадукцыях

Стараннем Праўлення гарадскога аддзела нашага Таварыства адкрыта выстаўка рэпрадукцый сусветнага жывапісу. Змяшчаецца яна ў чытальні будынка Галоўнага Праўлення БГКТ у Беластоку пры вуліцы Варшаўскай 11. Наведваць можна ў гадзінах ад 14 — 20 вечара. На гэтай выстаўцы экспануецца звыш 100 карцін.

Раім усім аматарам мастацтва наведаць гэтую арыгінальную экспазіцыю.

(ся)

У ГАЛАДАХ

У нашай вёсцы пры дапамозе сябра Майсені быў арганізаваны гурток БГКТ. Уступіла 40 чалавек. Але доўгі час гурток гэты амаль не працаваў, бо не было каму ім кіраваць, не было сваіх арганізатараў.

Калі ў вёсцы з'явілася бібліятэка, моладзь больш зацікавілася кнігамі і наогул культурнымі справамі.

Нягледзячы на тое, што мы маем і святло і радыё, мастацкую самадзейнасць нам удалося арганізаваць толькі ў 1960 годзе.

14.V.1960 г. адбыўся першы канцэрт, на якім артысты - аматары паказалі пастаноўку «Мікітаў лапаць», праспявалі шэраг песень, дэкламавалі вершы, гумарэскі.

Кіравала ўсёй самадзейнасцю Ольга Раецкая. Пачынанне моладзі ўсім вельмі спадабалася.

Член гуртка БГКТ
Галады

У „НІВЕ" — НОВАЯ АПОВЕСЦЬ!

Шматлікія нашы чытачы захапляюцца аповесцю «Маёр Стажараў», якую друкуем на старонках «Нівы». Неўзабаве яны будуць з жахам перажываць новыя падзеі, якія паўстануць перад імі са старонак новай аповесці. Так нас запэўняе перакладчык «Маёра Стажарава» Хведар Асініч, які рыхтуе для нас новую аповесць. Друкаваць яе пачнем ужо ў ліпені.

У наступным нумары чытайце нашае інтэрв'ю з Хведарам Асінічам, які, маем надзею, выявіць нам больш дэталяў аб рыхтуемай ім аповесці.

Пры выпадку раім зрабіць ужо падпіску на «Ніву» на III квартал. Квартальная падпіска адыме ў Вас лішнія клопаты і забяспечыць рэгулярную дастаўку нашага тыднёвіка.

ДАРАГІ НАСТАЎНІК (ЦА)!

Перад тым, як развітаешся з навучэнцамі на час летніх канікул, не забудзь ім прыпомніць, што самым лепшым іх сябрам з'яўляецца «Зорка». Хай не расстаюцца з ёю летам і ўжо цяпер зробяць падпіску на III квартал.

Тэрміновая падпіска забяспечыць рэгулярнае атрымоўванне газеты.

АДКРЫЎСЯ ЗАПІС ВУЧНЯЎ У ПАЧАТКОВУЮ ШКОЛУ І АГУЛЬНААДУКАЦЫЙНЫ ЛІЦЭЙ З БЕЛАРУСКАЙ МОВАЙ НАВУЧАННЯ Ў ГАЙНАЎЦЫ.

Як паведамляе нас дырэкцыя пачатковай школы і агульнаадукацыйнага ліцэя з беларускай мовай навучання ў Гайнаўцы (вул. Вызвалення 5), ужо адкрыты запіс вучняў у пачатковую школу ў I — VII класы і ў VIII клас ліцэя. Перад запісам дзяцей у пачатковыя класы бацькі абавязаны прадставіць дзяцей да медыцынскага агляду. Запісы прымае канцылярыя школы кожны дзень ад 8 — 15-гадз.

Кандыдаты ў VIII класы павінны падаць заявы аб прыняцці да 20.VI.60 г.

Да заявы патрэбна далучыць уласнаручна напісаную аўтабіяграфію, пасведчанне аб маёмасці бацькоў, метрыку нараджэння і пасведчанне аб стане здароўя. Пасведчанні аб заканчэнні 7 класаў кожны кандыдат павінен прывезці з сабой на экзамен.

Кандыдаты ў VIII кл. павінны здаць пісьмовы і вусны экзамен па матэматыцы і польскай мове.

Аб тэрміне экзаменаў дырэкцыя школы паведаміць кандыдатаў асобна.

Кніжкі вучаць

Калі б запытаць у першага спатканага жыхара Краснаўсі (Бельскі павет), хто найлепш у іх вёсцы гаспадарыць, у адказ атрымаем наступныя прозвішчы: Андрэй Малец, Эмільян Кандрашук, Міхась Лабасюк, Міхась Сніткоўскі. Міхась Бандарчук і Міхась Семянюк. Яны таксама заможней жывуць у вёсцы ад астатніх гаспадароў, хоць зямлі ў іх і не больш.

У чым справа, у чым сакрэт? На гэта пытанне вось які адказ даюць аднавяскоўцы:

— Чытаюць яны многа сельскагаспадарчых кніжак, бышцам аграномы і заатэхнікі. Знаюць што калі пасеяць, дзе пасеяць, якія даць угнаенні. Знаюць як карміць свіней, каб хутка прыбывалі на вазе.

У след за імі ідуць і іншыя гаспадары, купляюць кніжкі і пачынаюць цікавіцца найноўшай агратэхнікай. Зацікаўленне ведамі спадзейнічала таму, што ў Краснаўсі створана школа сельскагаспадарчай падрыхтоўкі. 18 гаспадароў маюць вопытныя палеткі. Адна група праводзіць вопыт з цукровым буракам, а другая — з капустай.

Гаспадары пераконваюцца, што, каб добра гаспадарыць, каб заможна жыць, патрэбны веды. І ўсё больш і больш гаспадароў пачынае дружыць з кніжкай, пачынае здабываць веды. Некаторыя жыхары гэтай вёскі нават вучацца завочна ў сярэдніх школах у Бельску і Беластоку. Да іх належыць Надзя Дзмітрук, Павел Якімюк і Іван Юзючук.

М. Х.

КАМУ, КАМУ!... — АДГУКНІЦЕСЯ

«Тое ўсё добрае, што дапамагае жыць чалавеку», — сказаў адзін з філосафаў. Гэта праўда. Але неаднойчы і дабро стварае клопаты. «Машыны! Давайце машыны!» — крычаць сучасныя людзі да вучоных. Нічога дзіўнага, яны ж чалавеку жыццё аблягчаюць. Гэта таксама праўда. Але калі машыны толькі месца займаюць...

Яшчэ ў 1946 годзе гмінная спулдзельня ў Міхалове атрымала да продажу 2 спаліновыя маторы тыпа «С 64» і 2 калавароты (служаць да выцягвання, напрыклад, броўнаў у лесе ўручную), а таксама адзін агрэгат да капання торфу. Няма на іх аматараў па сённяшні дзень і невядома, ці калі знойдуцца. Клопаты толькі маюць з імі працаўнікі ГС таму, што займаюць месца, якога на складах і так няма. Можна таксама сумнявацца, ці машыны гэтыя забяспечаны належнай кансервацыяй. А гэта ж усё каштуе вялікія грошы.

Падобная справа і з вузкачыгуначнымі драўлянымі шпаламі, якія ляжаць у ГС таксама ад 1946 г. Але гэта мо' таму, што можна шпалы прадаваць толькі для дзяржаўных і спулдзельчых прадпрыемстваў.

А можа ў іншых мясцовасцях на ўсё гэтае знайшліся б аматары? Што на гэтае адкажа ПЗГС у Беластоку?

(МК)

НОВАЯ П'ЕСА

Яшчэ не так многа часу прайшло ад таго, як на сухініцкай скромнай сцэне жыхары не толькі Сухініч, але і суседніх вёсак, з прыемнасцю глядзелі п'есу Я. Купалы «Прымакі» ў пастаноўцы вясковых удзельнікаў самадзейнасці, а ўжо падрыхтавана другая п'еса «Такія сабе клопаты». Трэба заначыць, што кіруе моладдзю зноў настаўніца Зоя Цілюлька.

І вось, 8.V.60 г. артысты паставілі гэтую п'есу. Трапна падабраная тэма п'есы і праблема, з якою можна спаткацца ў асяроддзі пераважна вясковым, трапіла ў сэрца людзей. Колькасць гледачоў перакрочыла лічбу 200. Не менш цікавымі былі і гумарэскі. З вялікай цікавасцю напоўненая людзьмі зала слухала песні ў выкананні той самай групы. Бясспрэчна, гэта сведчыць аб тым, што сухініцкая моладзь не спіць, а ўсё рухаецца наперад.

Уладзімір Цілюлька

Гумар і сатыра

ДАКУМЕНТЫ

— Беспарадкі ў лесе, — сказаў Леў падначаленым. — Бадзяюцца звяры без дакументаў, а кожнаму пад хвост не заглянеш, каб устанавіць, якой пароды і племені ён. Выдаць усім звярам пашпарты з прапіскай, а вольнабадзяючыхся перасяліць туды, дзе рак свішча, — распарадзіўся лясны ўладар. Звярыныя чыноўнікі завілялі хвастамі і выйшлі на задніх лапах выконваць заданне.

Ад таго і пачалося.

Запаўнялі звяры анкеты на лапуховых лістах, упісвалі даўжыню хваста, масць і асаблівыя прыкметы. Потым атрымлівалі пашпарты і цешыліся.

Маем, маўлялі, дакумент, пацвярджаючы, што я — гэта я, і ніякіх іншых паперак тут не патрэбна.

Сам Леў вялікаважна хлопаў сябе па баках пэндзлем, а тым часам звярыныя чыноўнікі раздзьмухвалі бюракратыю.

Праз некаторы час у лесе пачалі арганізоўвацца прафсаюзы: воўчы, лісіны, вожыкавы і ўсялякія іншыя. Кожны прафсаюз выдаваў свае прафсаюзныя білеты. Нават мядзведзі запісаліся ў прафсаюз — інакш не атрымалі б ордэраў на зімовыя бярлогі. Затым адбываліся прафсходы, дзе дакладчыкі араторствавалі аб расстаўленых капканах, аб паляўнічых, якія лазяць па лесе, і іншых звярыных ворагах. Ставілася пытанне аб арганізацыі сацыяльнага страхавання, якое абяспечыла б звяроў на старасць, а сем'ям загінуўшых выдавала б аднаразовую дапамогу. Карацей кажучы, звяры атрымалі яшчэ адно пасведчанне з сацстраха.

Тым часам пачалі ўтварацца ў лесе ўсялякія дабрачынныя таварыствы: чырвонага крыжа, зялёнага паўмесяца, сяброў маленькіх звяроў, аховы прыроды і іншыя. І зразумела, кожнае з гэтых таварыстваў выдавала дакументы. Але здарыўся такі выпадак: цікавы заец вырашыў паступіць у паветраплавальную школу. Прыскакаў у канцэлярыю, а дырэктар Арол пытае:

— Дакуменцікі ўпарадку?

— Не турбуйцеся, пашпарт ёсць. Апрача таго, я з'яўляюся членам таварыства цвярозых, кандыдатам у члены вегетэрыяльнага таварыства, членам спортклуба даўганогіх, членам прафсаюза куцахвостых, навуковым супрацоўнікам таварыства аховы прыроды і напісаў дысертацыю аб зайчай капусце. Усё гэта пацвярджаю дакументамі.

— Дазвольце, — адмахнуўся крылом Арол, — а метрыку нараджэння маеце?

— Ваша арлінае вялічаства, у мяне ў пашпарце ўпісана дата нараджэння, а як усім вядома, пашпарт выдаецца на падставе метрыкі, — праляпятаў заяц.

— Метрыка неабходна. А можа вы зусім не нарадзіліся?! У нас лётаюць з метрыкай, а без метрык вылятаюць, — сказаў Арол і адвярнуўся.

Паляцеў заяц паклапаціцца аб метрыцы, а тут верыфікацыя звяроў пачалася. Запішыцеся ў чаргу, сказалі яму, можа акажацца, што вы не заяц, а слон.

Чытачы, вядома, могуць сказаць: «Чаму ты, дзядзька, паставіў кропку, не закончыўшы апавядання».

Людзенькі добрыя, не да апавядання мне. Трэці дзень шукаю якую-небудзь торбу. Можа хто з вас мае стары мяшок ад бульбы? Зрабіце ласку, дайце часова скарыстаць, а то і я не маю ў чым насіць усіх дакументаў, столькі іх сабралася.

Дзядзька Лявон

НА ПРЫПЫНКУ

Крапаў дожджык. На прыпынку стаяла некалькі змоклых людзей.

Стаялі яны ўжо, здаецца, доўга, бо адзін з іх старэйшы, з вялікім чырвоным носам мужчына, штораз паглядаў на гадзіннік і штосьці мармытаў са злосцю.

Калі я падышоў бліжэй, да мяне данёсся такі дыялог:

— Каб іх гром пабіў! Што яны сабе думаюць?!

— Яны нічога не думаюць, — адазваўся ўсміхаючыся малады прыстойны чалавек.

— А вам, бачу, яшчэ смяяцца хочацца, га?! Чалавек мокне, чорт ведае за што, а вам хахачкі! — трэсся са злосці насаты. Яго чырвоны нос зрабіўся фіялетавым.

Малады чалавек не адазваўся, толькі пераступіў з нагі на нагу, выняў папяросу і стаў прыкурваць.

Але запалкі ні за што не хацелі гарэць, яны на момант паблісквалі агеньчыкам, ды агеньчык усё ж-такі не займаў трэсачкі.

Ён хутка гас.

Мужчына нерваваўся.

Браў па дзве запалкі, па тры і нічога з гэтага не атрымоўвалася. Тады са злосцю кінуў іх вобземлю і патаптаў у балоце.

— Спакойна, грамадзянін, — не вытрымаў я, — запалкі замоклі, калі ласка, прыкурыце!

Я падаў яму запальнічку.

Той прыкурыў, падзякаваў і стаў хутка зацягвацца дымам.

— Ну, што, гарыць? — спытаў я, задаволены сваёй прыслугай.

— Гарыць! А вы то не маглі хутчэй падаць запальнічку!

Я здзівіўся. Паглядзеў на яго.

— Ну што вы на самай справе, я ж вам...

— Перастань балбатаць, бо...

Ён не дакончыў, але я перастаў.

«Што за свіння, што за асёл, крэтын! — падумаў я сабе. Яму робіш добра, а ён, вось як адплачваецца!»

Мне не хапала слоў нават. Я быў усхваляваны. Ледзь стрымліваўся, каб чаго не сказаць.

Але не сказаў. Я паглядзеў на насатага. Ён мне паказаўся вельмі сімпатычным чалавекам і таксама быў усхваляваны. Я бачыў, як трасліся ў яго рукі, а ў нос, здавалася, уся кроў сплыла, ён выглядаў, быццам зараз трэсне ад піску. Насаты мусіць нават ужо хацеў штосьці сказаць, адчыніў рот, але ўстрымаўся. Малады чалавек спакойна курыў.

На павароце паказаўся аўтобус.

— Слава богу, — падумаў я, — праз некалькі хвілін буду дома.

Я ўжо нават прадставіў свой цёплы ўтульны пакоік, шкляначку чаю на стале...

Аўтобус быў так перапоўнены, аж на дзвярах віселі людзі.

«Што ж, не варта нават пхацца». Але бачу, насаты замітусіўся. «Чаму ж не паспрабаваць?» — думаю.

Падаўся і я за ім. Аўтобус рушыў.

І тут, як маланка, падскочыў малады чалавек, хляснуў насатага ў твар, піхнуў яго, а сам схапіўся за плечы нейкага чалавека і паехаў.

Насаты крыкнуў: «Міліцыя! Хуліганы! Грамадзяне, міліцыя!...» і, ёкаючы, пляснуўся ў балота, а за ім і я, аж вада расступілася на ўсю вуліцу.

Насаты ўсё крычаў: «Міліцыя! Міліцыя!»

Не паспеў я ўзняцца на ногі, як раптам хтосьці балюча правёў мне па плячах чымсьці гібкім, балючым.

— За рана пачынаеш! Шэльма! Вельмі ж ужо вы разышліся.

— Эх, ты, — грымеў чыйсьці голас, а гібкае і балючае не адставала ад маёй спіны.

— Узяць іх! — загадаў той самы голас.

— Грамадзяне, ну што вы! Грамадзяне! — апамятаўся я.

— Маўчы!

Не прайшло і паўхвіліны, як мы разам з насатым апынуліся ў «газіку».

— Я ж не вінават! Што вы, на самай справе! Я ж на вас у суд падам! — пачаў я ўносіцца.

Міліцыянеры зарагаталі, аж рэха пакацілася па размоклай вуліцы.

«Газік» заскрыжытаў, дзёрнуўся і мы ад'ехалі.

ЦЭЙКА

У БЮРО

— Памажыце сакратарцы перанесці машыну да пісання, — кажа да працаўніка бюро старшыня.

— Я не фізічны працаўнік, а разумовы, — адказвае той.

— То перанясіце машыну на галаве, — дадаў старшыня.

Андрэй Сідарук
Сакі

ПАТРЭБНЫ

Аднойчы вучань спазніўся на ўрокі. Настаўнік спытаў яго:

— Чаму ты спазніўся?

— Таму, што быў патрэбны бацьку.

— Няўжо ніхто не мог у той час цябе выручыць — пытае далей настаўнік.

— Ніхто, — адказвае вучань, — бо ў той час бацька біў мяне.

Эдуард Прылажынскі
Гарбары

САМААБСЛУГОЎВАННЕ

ХІТРЫ ЗЛОДЗЕЙ

Мужык злавіў цыгана ў каморы, як той краў у яго авёс, і сказаў, што заб'е за крадзеж.

— Што хочаш рабі, — кажа цыган, — толькі праз плот не перакідай, бо цыганом не буду.

Ага, падумаў мужык, і... грах цыгана за плот.

Устаў цыган, абтросся і кажа:

— Злавіў ты мяне ў каморы, а цяпер паспрабуй злавіць у полі.

Юрка Скепко
Альхоўка

РАСТЛУМАЧЫЎ

Два рабочых насілі цэглу. Адзін браў за раз 8 штук, а другі ў той самы час насіў два разы і браў па 4 цэглы за раз. Начальнік паглядзеў і пытае другога рабочага:

— Чаму ён можа браць па 8 штук цэглы, а ты толькі па 4.

— Бо ён лянуецца другі раз ісці, — коратка адказаў другі рабочы.

Уладзімір Весялоўскі
Часынкі

— Я гаварыла, каб не ўцягваў жывата перад кожнай маладой дзяўчынай!

«Ici Paris» — Францыя

СПОРТ ДЛЯ НАЧАЛЬСТВА.

«Ludas Matyi» — Венгрыя

ТАЯМНІЦА

— Мушу табе штосьці сказаць, Віця, — кажа маладая жонка да мужа.

— Слухаю цябе, дарагая.

— Хутка нас будзе трое.

— Вельмі цешуся. Ці ты ў гэтым ўпэўнена? — праказаў узрадаваны муж.

— Сёння рана атрымала пісьмо ад мамы. Піша, што прыедзе да нас яшчэ перад святам.

Міхась Балтрамюк
Белавежа

ДЗЕД І ЎНУЧАК

Малы ўнучак звяртаецца да дзеда і кажа:

— Дзедку, ці вы былі калі - небудзь маладым?

— А чаму ж не, быў, мой дарагі ўнучак.

— То мусіць вы смешна выглядалі з гэтай лысінай і казінай барадой.

Генік Беразавец
Лапухоўка

УСЮДЫ ДОБРА МЕЦЬ ПРЫЯЦЕЛЯ

Прышла баба да царквы, пакланілася перад вобразам святога Міхаіла ды і ставіць адну свечку Міхаілу, а другую д'яблу.

А яе суседка дзівіцца на гэту работу, дзівіцца ды і кажа:

— А вы навошта, кумо, ставіце свечку і таму... знік бы?

— Як жа, куманька, добра ўсюды мець прыяцеля: хто ведае, што нас чакае, а забяспечыцца трэба.

Рая Усімдобрая
Святлічаны

